

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ARBEJDERHØJSKOLEN

JUNI 1955

Statens pædagogiske Bøgeråd

ELEVSKRIFT

FOR

*Esbjerg Højskole
og Roskilde Højskole*

NUMMER

45

UDGIVET AF ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND
I SAMRÅD MED ELEVFORENINGERNE

Juni 1955

R E D A K T I O N

K. B. Andersen

Oluf Bertolt

Poul Hansen

Hans Holm

Harry Larsen

Flemming Petersen

Viggo Sørensen

Tryk: Dansk Andels Trykkeri, København

Indhold

30. april 1955	5
Oluf Bertolt: <i>Dette er dagen</i> —	6
Halfdan Rasmussen: <i>Det åbne hav</i>	8
Jul. Bomholt: <i>At styrke højskolen er at styrke demokratiet</i>	10
Chr. Christiansen: »— at elske selve livet«	16
Eiler Jensen: <i>Foran en ny oplysningsepoke</i>	19
Ivar Nørgaard: <i>For det frie harmoniske menneske</i>	22
L. Hoyer-Nielsen: <i>Velkommen hjem til Esbjerg</i>	27
<i>Skrevet om »Esbjerg«</i>	29
<i>Gæster og gaver</i>	31

*

25 år som arbejderhøjskole	33
Fr. Dalgaard: <i>Prolog til Roskilde Højskoles 25 års dag</i>	35
Chr. Christiansen: <i>Hvis arbejderne ikke</i> —	36
Jul. Bomholt: <i>Her er frihedens sted</i>	38
H. C. Hansen: <i>Ikke snæver og dogmatisk</i>	42
Eiler Jensen: <i>Givende og skabende</i>	44
Oluf Bertolt: <i>Går tiden fra dig</i> —	47
K. B. Andersen: <i>De næste 25 år</i>	51
<i>Af gavers bunke</i>	57
Kai Petersen: <i>Ris og ros</i>	58
<i>Elevejforeningerne</i>	61

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE

stiftedes i 1910 og husedes i de første år i forskellige lejede lokaler i byen. I 1916, den 24. juli, nedlagde *I. P. Sundbo* grundstenen til denne højskoles egen bygning.

Ovenstående billede fra denne tidlige skæringsdag i arbejderhøjskolernes historie indleder denne beretning om den nye Esbjerg Højskoles indvielse som en påmindelse om den nære og ubrydelige forbindelse mellem »Den røde borg« på Vardevej og højskolekomplekset af 1955 ved Vognsbølparken.

På billedet vil nogle kunne finde højskolens arkitekt *Reinhardt Ovesen*, forstanderparret *Rasmus* og *Andrea Vind* og skolens nye lærer *Oluf Bertolt*.

30. APRIL 1955

ESBJERG HØJSKOLE er genindviet! Lørdag den 30. april 1955, knap halvandet år efter grundstensnedlæggelsen den 21. november 1953, blev den nye skoles åbning markeret ved en solbeskinnet festlighed. Efter 15 års hjemløshed har arbejderens første højskole dermed atter fået eget tag over hovedet.

Fra fjern og nær var gæsterne kommet til Esbjerg for sammen med skolens ledelse og dens stab at fejre denne mærkedag for dansk arbejderoplysning. 3—400 repræsentanter for hele den danske arbejderbevægelse, for De samvirkende Fagforbund, for partiet, for et stort antal enkeltforbund, kooperationen, Esbjergs arbejderorganisationer, for regering og folketing, undervisningsministeriet, for Ribe amt og Esbjerg by, arkitekten og teknikerne, for AOF og Roskilde Højskole, pressen og mange, mange flere fyldte stoleraderne, da skolens formand, *Oluf Bertolt*, efter formiddagens reception kunne byde velkommen til den egentlige indvielseshøjtidelighed kl. 15,00.

Festen blev en smuk og værdig optakt til Esbjerg Højskoles fremtidige hverdag af lange og korte kursus for arbejderbevægelsens unge og for dens mange tillidsmænd, en optakt i lige grad præget af respekt for de arbejderhøjskoletraditioner der her skal føres videre, og af forventning og tillid til det nye som nu er indledet.

Den levende og inciterende spænding mellem forpligtelsen på fortiden og løfterne og forhåbningerne for fremtiden, der her kom til udtryk — i eftermiddagens officielle udtalelser såvel som i den efterfølgende aftenfests mere uformelle lykønskninger ved bl. a. arbejderhøjskolernes nestor, *Hjalmar Gammelgaard*, og Esbjergs forstander indtil 1945, *Poul Hansen* — vil man genfinde på de efterfølgende sider. I billede og skrift er det her forsøgt at give læserne et indtryk af festdagens forløb den 30. april samt af selve festens genstand: den nye **ESBJERG HØJSKOLE**.

Formand for Esbjerg Højskoles bestyrelse

OLUF BERTOLT

Dette er dagen —

Dette er dagen, vi længe har set imøde, og jeg fatter næsten ikke, trængseltiden er ovre, og at den ære i dag skal times mig på den selvejende institution Esbjerg Højskole og dens bestyrelses vegne at byde denne store forsamling velkommen til vores indvielsesfest. Vi har ønsket at se så mange som muligt af vore venner, så mange af dem, som har ydet en håndsrækning til værkets gennemførelse, til bygningens rejsning, og af vore medarbejdere i oplysnings- og højskolearbejdet, og jeg takker, fordi så mange fra fjern og nær har fulgt vor indbydelse.

En særlig velkomst vil jeg byde landets undervisningsminister *Jul. Bombolt*, der har en særlig tilknytning til denne by og denne skole, og til embedsmændene fra hans ministerium, departementchef *Michelsen*, kommitteret fru *Torkild-Hansen* og højskolernes tilsynsførende *Frode Kristensen*. Arbejderoplysningsfolk har gennem årene haft det bedste forhold til og nydt megen velvilje hos dette ministerium. Ligeledes har det glædet os, at fiskeriminister *Chr. Christiansen*, formanden for Arbejdernes Oplysningsforbund, har kunnet komme tilstede. Ingen har talt varmere og mere forstående om højskolens betydning som led i arbejderne oplysningsbevægelse end han, og når indvielsen af denne skole gør dagen til en mærkedag, bliver den samtidig en mærkepæl på vejen fremad til virkeliggørelsen af et større program, som *Chr. Christiansen* på et tidligt tidspunkt har trukket op.

Det er med beklagelse, jeg må meddele, at statsminister *H. C. Hansen*, der havde lovet og selv glædet sig til at være blandt talerne her idag, er blevet forhindret. Jeg skal på hans vegne overbringe forsamlingen og højskolen en varm hilsen.

I vor midte har vi også idag formanden for De samvirkende Fagforbund *Eiler Jensen*. Jeg har været lykkelig ved, før vi kom herind, at kunne vise ham rundt i den skole, det bygningsværk, hvis rejsning først og sidst skyldes *hans* forståelse af oplysningens betydning og hans smittende evne til at overbevise den samlede fagbevægelse om nødvendigheden af, at nye arbejderhøjskoler blev rejst, og derved fik de nødvendige midler hertil skaffet tilveje. Med ham er hos os en repræsentation af De samvirkende Fagforbunds ledende mænd og talrige formænd for de fagorganisationer, som nu gennem en række år har lagt øre til øre og derved bygget med på værket.

I vore nabo- og broderlande Finland, Norge og Sverige har man vist os ansporende eksempler på, hvad der kan nås, når den rette forståelse og vilje til at mestre opgaverne er tilstede, selv om det kræver ofre. Vi betragter det som en stor ære, at repræsentanter for de nordiske landes faglige landsorganisationer og oplysningsforbund og deres højskoler har villet rejse herved og være gæster hos os idag. Også et særligt velkommen til jer!

Vi må imidlertid have for øje, at det vel er en ny skole, vi indvier, men faktisk er det en gammel Esbjerg-institution, som har rejst sig af dvale, i ny og smukkere klædning: Esbjerg Arbejderhøjskole, og de mænd og kvinder, som stod bag den, står også bag vor nye skole. Esbjergs arbejderbevægelse, som er alsidigt repræsenteret i bestyrelsen, har der aldrig været kaldt forgæves på.

Som Esbjerg Arbejderhøjskole nød Esbjerg kommunes bevågenhed, har vi under rejsningen af denne nye skole følt en varm interesse for arbejdet fra Esbjergs kommunale myndigheder og har modtaget megen værdifuld bistand fra dens embedsmænd. Det takker vi for og hilser borgmester *Høyer-Nielsen*, medlemmer af byrådet, direktørerne for de forskellige forvaltningsgrene med stadsdirektør *Borchhorst* i spidsen velkommen til festen.

Endelig er der i vor midte idag en mand, som jeg gerne vil række en særlig laurbærkrans. Jeg véd, hans sind er lettet og hans hjerte ligeså fyldt af glæde som vi andres, der synes, at vi foreløbig er nået til vejs ende: det er højskolens arkitekt, *Otto Frankild*, som for 8 år siden, i efteråret 1947, sejrede i konkurrencen om den bedste skole for vort særlige formål, og som efter lange ventetider fik lov at se sine tegninger tage form i sten og cement. Vor skole bærer hans stempel, og det er et lurmærke! Han og hans mange dygtige medarbejdere fra tegnestuer og arbejdsplads hilser og hylder jeg på skolens vegne, og jeg véd, han er enig med mig, når jeg udstrækker både hyldest og tak til håndværkerne, mestre og svende og medhjælpere, for det arbejde, der gennem sommerregn som vinterkulde nu så sejt er ført til afslutning.

Velmødt alle fra fjern og nær . . .!

HALFDAN RASMUSSEN: **Det åbne hav**

Ved indvielsen af Esbjerg Højskole

*Hør Vesterhavets bølger går
mod Jyllands ryg, hvor skibe står
til havs for blæst og brise.
Se skyer rejser sig til fjæld
i køligt gry, i flammekvæld,
på horisontens frise.
Hvor måger kendte land engang,
der digter storm og sø en sang,
en fremtidens folkevise.*

*Vi strider os mod vejr og vind.
Det åbne hav gav åbent sind,
om du blev våd til skindet.
Vi ved der går en evig strøm
i alt som er af ånd og drøm,
om mørket slog os blindet.
Så kend da havet i dig selv,
et bølgeslag, et himmelhvælv,
en levende trods i sindet.*

*Den våde blæst slår ind i alt
med sommersonne og smag af salt,
når søens brænding kværner.
Men helre bryde stormens pres
end la' sig trampe ned af gæs
for et par sølle kærner.
Lad mug og skimmel trives i
den kvalme luft og syng dig fri
mod nye forblæste stjærner.*

*Og lokker man med navn og rang,
lyt ikke til Sireners sang.
Hold klar af skær og banke.
Gik skuden ned med mus og mand,
der bjærges nok en drøm i land
på bølgens våde flanke.
Læg, hav, din styrke til vort mod.
Syng, hav, din frihed i vort blod,
din evighed i vor tanke!*

Tempo di Marcia (MM♩ = 92-96)

Musik: Erik Fiehn

mf Hør

The piano introduction consists of two staves. The right hand features a series of chords in the upper register, while the left hand plays a steady eighth-note bass line. The music is marked 'mf' and includes the instruction 'Hør' (Listen) at the end.

Ve-ster-ha- vets bøl-ger går mod Jyl- lands ryg, hvor ski- be står til

The first vocal line is set in a 3/4 time signature. The melody is simple and follows the natural inflection of the Danish text. The piano accompaniment continues with a consistent eighth-note pattern.

havs for blæst og bri- se Sø sky- er rej- ser sig til fjæld i

The second vocal line continues the melody. The piano accompaniment remains consistent, providing a steady harmonic and rhythmic foundation.

kø- ligt gry, i flam- mekvæld, på ho- ri- son- tens fri- se. Hvor må- ger kend- te

The third vocal line features a slight melodic rise. The piano accompaniment maintains its eighth-note accompaniment.

land en- gang, der dig- ter storm og sø en sang, en frem- ti- dens fol- ke- vi- se.

1.2.3

The fourth vocal line concludes the main melody. A first ending bracket labeled '1.2.3' spans the final three measures, which end with a repeat sign.

Fine

The piano concludes with a 'Fine' marking. The right hand plays a final chord, and the left hand has a few final notes, including a half note in the bass.

Undervisningsminister JUL. BOMHOLT

At styrke højskolen er at styrke demokratiet

Der er i mit liv som tillidsmand i Esbjerg tre store datoer: Den 3. november 1924, da jeg som forstander for Esbjerg Arbejderhøjskole bød mit første elevhold velkommen, den 24. april 1929, da jeg valgtes til Esbjerg-kredsens folketingsmand — og så dagen i dag, da Esbjergs nye højskole indvies.

Forstandertiden på Esbjerg Arbejderhøjskole var den lykkeligste, jeg har kendt. Det var min ungdoms drøm at blive lærer for unge arbejdere, og her blev drømmen til virkelighed. Vi levede under meget primitive forhold, de fleste af eleverne havde en langvarig arbejdsløshedperiode bag sig, vore økonomiske midler var små — og dog skabtes der et kammeratskab, der var i stand til at bære gennem alle vanskeligheder. Vi førtes ind i tidens ideer, vi lærte dybere at forstå den historiske og sociale baggrund for vor daglige tilværelse, vi diskuterede dag og nat. Det var herligt at stå i kredsen af de unge og mærke, hvorledes en videregående forståelse brød igennem. Klicheer forsvandt, og nye virkeligheder blev til.

Vi lærte af hinanden. Vi blev friere mennesker, på een gang mere selvstændige i vore meninger og med større ansvarsfølelse overfor den helhed, vi skulle tjene. Hvor er det vidunderligt, at vi har et demokrati, der tillader kræfterne fra det fattigste miljø at vågne, at stige op fra bunden for tilsidst at kunne magte problemerne. Der er herved sikret vort danske samfund en tilgang af evner og vilje, der sætter målene højt.

Det var mit ønske, at skolen, der med *Sundbo* som banebrydende kraft var baseret på en lokalt afgrænset kreds, skulle overgå til selvejende institution med AOF som vigtigste faktor, og at selve højskolen skulle udvides til det dobbelte. Da jeg forlod skolen, var begge ønsker opfyldt. Esbjergskolen blev en landskole, i organisk tilknytning til den danske arbejderbevægelse, med en under-

visning, der var frigjort fra enhver dogmatik, alene appellerende til menneskers egen omtanke.

Da højskolens bygning i de mørke år blev overtaget af besættelsesmagten, følte det som et minus for hele Esbjerg, og ikke mindst indenfor arbejderbevægelsen har vi mærket savnet gennem årene, der fulgte. Det føles derfor i dag som en triumf, at den nye store skole, Danmarks mest moderne højskole, rejser sig her på bakken. Det føles, som om Esbjerg først i dag har overvundet besættelsestidens onder.

Nu skal der fortsættes. Den første pionerperiode er endt, men kampen går videre, og den pionerånd, der endnu lever i det unge Esbjerg, vil også leve her: en ukuelig vilje til ny indsats, en fordomsfri drøftelse af tidens tanker og tendenser, dristighed i nye forsøg, nye baner for oplysningsbestræbelserne.

Indenfor højskolen har der alle dage været en brydning mellem to hovedretninger. Den ene ville saglig oplysning, sigtende mod nytte. Den anden ville personlig orientering, sigtende mod friere menneskelighed. Det er en spænding, der faktisk er så gammel som menneskeheden. Den fandtes i det gamle Hellas:

Indvielsehøjtideligheden var henlagt til skolens festsal, d. v. s. foredragssalen og gymnastiksalen, som kan slås sammen til eet lokale med plads til ca. 500 mennesker. På første række sidder forstanderens frue, *Inge Nørgaard*, fru *Else Bertolt*, *Ivar Nørgaard*, *Hoffmann-Nielsen*, *Carl P. Jensen* og fhv. borgmester *M. Mortensen*, Esbjerg. På anden række genkendes *C. V. Bramsnes* og *Aksel Olsson*.

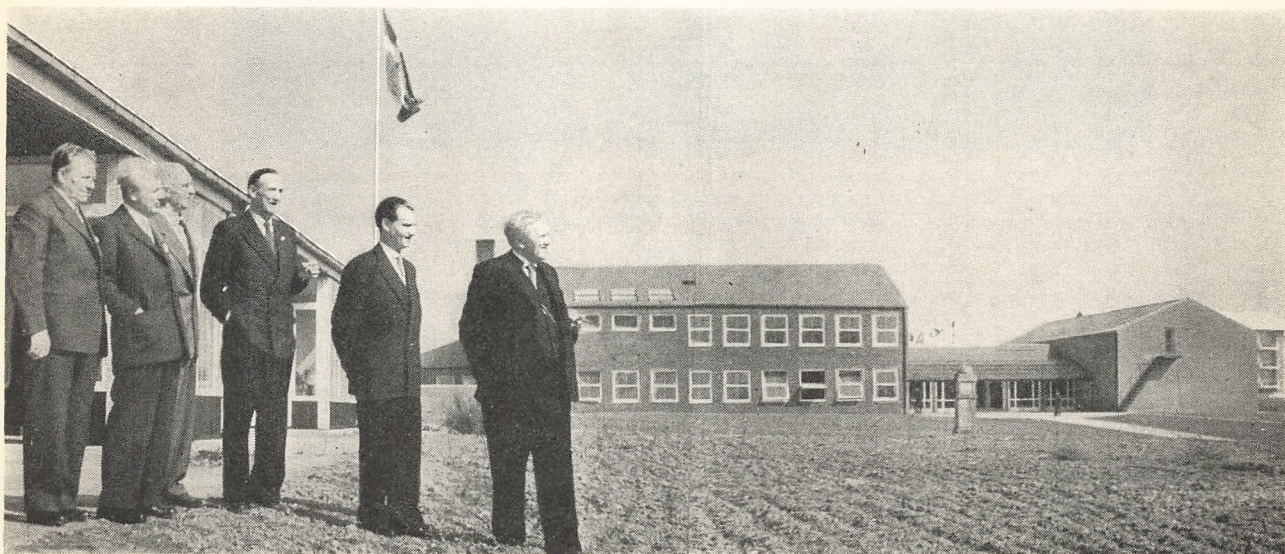
sophisterne solgte nyttige kundskaber, der sigtede mod succes, og Sokrates gik omkring og stillede naive spørgsmål for at føre mennesker ind på det personlige: hvem er jeg?

Vi kan ikke undvære sophisterne. På en skole som denne, der forbinder sig så tæt med det sociale liv, må der gives en saglig oplysning i tilknytning til arbejderungdommens behov og til de fremgangslinjer, som i dag er aktuelle. Der er brug for en oplysning, der sigter mod sammenhæng og overblik og er i stand til at udvide vor kunnen. Det er jo det typiske ved en oplysning, der har bud til arbejderungdommen, at den kun kan omsættes i handling, når mange samarbejder. Den har et broderskab til forudsætning.

Men der er også brug for Sokrates. Der gives intet institut til uddannelse af Sokrates'er, men det sokratiske — en stræben mod klarere livsforståelse — er trods alt det væsentlige i enhver skole, der bærer højskolens navn. Selvom det sokratiske ikke får udtryk i direkte belæring, er det alligevel den røde tråd gennem samværet her.

I et samfund med tusinder og atter tusinder af specialister, der næppe nok kender hinandens arbejde af navn, er det nødvendigt, at der et eller andet sted kan peges på helheden. Dette overvejselsens og orienteringsens sted kaldes *højskole*. Her skal der være ro til at vokse som menneske. Her udvikles borgere, der har syn for det almenmenneskelige. Hvis ikke et demokrati skal gå i splinter, må der være en stadig søgen indad mod de værdier, som er fælles. Jo mere specialisering udadtil, jo mere højskole må der være indadtil: d. v. s. jo mere

Een formand og fem forstandere, samlet foran en af lærerboligerne med hovedbygningen i baggrunden. Fra venstre *Eiler Jensen*, DSF, *Jul. Bombolt*, tidligere Esbjerg-forstander, *Frode Kristensen*, tidligere Esbjerg-lærer og Roskilde-forstander, *Poul Hansen*, tidligere Esbjerg-forstander, *Ivar Norgaard* og *Hjalmar Gammelgård*, tidligere Roskilde-forstander. Midt i det store haveanlæg, som naturligvis endnu venter på grønhed, står mindestøtten for Sundbo fra skolen på Vardevej.

samling om de ideer og synspunkter, der skaber forståelse for helheden. Et samfund som det danske kan overhovedet ikke undvære den frie folkeoplysning, som højskolen så mesterligt har arbejdet med.

Med årene har jeg stærkt erfaret, hvad den etiske side i højskolens liv betyder. Når jeg møder mine gamle elever i Folketinget, i fagbevægelsens ledelser, i redaktørstolene eller som stille medarbejdere i det folkelige oplysningsarbejde, viser det sig, at det ikke var de intellektuelle oplevelser, men de etiske, der betød mest, f. eks. oplevelsen af den vældige spændvidde, der er i det ord *retfærdighed*.

Vi gennemgik i studiekredse »Det kommunistiske manifest«; men vi opdagede, at den store drivkraft i Karl Marx' liv ikke var denne eller hin mening om samfundets indretning, men hans lidenskabelige vilje til at komme uretfærdighed til livs. De fleste af hans meninger er kørt på lossepladsen, men hans ubændige vilje er en fortsat inspiration og den egentlige marxisme.

Det er en samfundsopgave at skaffe højskolen så gode arbejdskår som muligt. At styrke højskolen er at styrke demokratiet. Og det er en stor glæde for mig, at jeg ikke som tillidsmand kommer tomhændet til festen i dag. I går fik den nye højskolelov sin underskrift i statsrådet. Den betyder en million kroner mere pr. år til højskolerne, en lønningsordning, der tillader ansættelse af højt kvalificerede lærere, og især er den et plus for denne skole, idet den — med statens bistand — giver udvidet adgang til afholdelse af korte kursus.

Med hensyn til Esbjerg Højskoles fremtid har jeg — som i alle gode eventyr — tre ønsker.

Det første ønske: at skolen må bygge bro mellem by og land. Det er endnu ikke lykkedes højskolerne i almindelighed at blive et hjemsted for byernes unge. For denne skole kan det lykkes, og resultaterne her kan blive af vejledende værdi for de andre skoler. Jeg har nedsat et udvalg under ledelse af professor *Nyboe Andersen* med det formål at kortlægge mulighederne for en større til-

Esbjergs forstanderpar, *Inge og Ivar Norgaard*, taget i »privaten«.

gang af byungdom til højskolerne. Uden en sådan tilgang vil højskolen stagner. Måske nøglen til fremtiden findes på skolen her.

Det andet ønske: at skolen må bygge bro mellem håndens og åndens arbejdere, så at de virkelig oplever fællesskabet i vort demokrati. Her uddannes arbejdets studenter, bondebrugets, håndværkets, handelens og industriens unge, og her kan de mødes med de akademiske studenter til frugtbart samvær. Jeg har nedsat et udvalg, hvori vore to universiteters rektorer har sæde, med den opgave at undersøge mulighederne for, at det studium, der afsluttes med en prøve i filosofi, kan henlægges til vore højskoler. Et år på højskole ville være et udmærket led i mange uddannelser, der dog til slut skal tjene folket.

Det tredje ønske er dette: at skolen her må bygge bro mellem Danmark og Norden og videre ud til den store verden. I den nye højskolelov er der indført en bestemmelse, der tillader danske at overflytte deres understøttelse til en hvilken som helst nordisk folkehøjskole. Højskolen har historisk set været en banebryder i det nordiske samarbejde. Det nordiske Råd har formidlet tilskud til den nordiske højskole i Kungälv, og der arbejdes for oprettelsen af et nordisk akademi, der har højskolen til forbillede. Skolen her har haft talrige nordiske gæster og vil i fremtiden være naturlig samlingsplads for nordisk ungdom. Men

Højskolens værelser er som dette — indrettet, så at man både kan arbejde og hygge sig i dem — og sengene er prima. I samtlige værelser er der installeret håndvask og radio med mikrofonforbindelse til kontoret, så at eleverne kan kaldes herfra af forstanderen. På hver etage er toilet og brusebad.

tanken går videre ud. Esbjerg har gennem sine både kontakt med store dele af verden. Et europæisk udsyn hører byen til.

For ikke så længe siden havde jeg besøg af en japaner, der studerede højskoler. En gruppe indere fulgte efter. Verden over er der interesse for den danske højskole. Unesco sender stipendiater til vore skoler og henlægger kursus til dem. Esbjerg Højskole har i dette billede en naturlig plads som vesteuropæisk højskole med mange forbindelseslinjer til den frie verden.

Jeg takker AOF for det initiativ, der her er udløst, og især takker jeg manden, der er tanken og viljen bag alle bestræbelser: *Oluf Bertolt*. AOF udfører sit arbejde i det stille, og Bertolt foretrækker denne stilhed omkring sin person og sit arbejde. *Men det skal siges, at han er dagens mand*. Han, der engang var lærer ved skolen, vender i dag tilbage med en gave, der for altid vil sætte sit præg på denne by og dansk arbejderoplysning. Ethvert arbejde, der i fremtiden udføres på denne skole, indeholder en tak til Oluf Bertolt.

Og jeg vil takke De samvirkende Fagforbund for det store økonomiske offer, der her er ydet. Det tjener de fagorganiserede danske arbejdere til ære, at de har kunnet rejse et kulturværk som dette. De samvirkende Fagforbunds leder, *Eiler Jensen*, og hans store stab af medarbejdere har taget mange beslutninger, der havde større betydning for den øjeblikkelige situation, men de har aldrig nogensinde taget en beslutning af større værdi for fremtiden.

Den danske fagbevægelse har indset, at kundskaber er nødvendige i det samfundsarbejde, der forestår, men har også indset, at den økonomiske og sociale frigørelse kun kan realiseres i takt med den kulturelle frigørelse. Vi deltager jo ikke i den fremadskridende samfundsreform for samfundsorganisationens skyld, men for menneskets skyld. Vi ønsker, at mennesker skal have mulighed for at leve et rigere liv.

Det er højskolens opgave — set fra dette synspunkt — at den kulturelle udvikling holder trit med den økonomiske og sociale. At mennesket vokser i vidsyn og forståelse, så at de fremskridt, der nås, bliver holdbare fremskridt, der kan tjene mennesket i dets fortsatte vækst og udvikling. Til det socialpolitiske fremad svarer det kulturelle: Husk mennesket. *Memento homo!*

Jeg ønsker skolens nye leder, *Ivar Nørgaard*, og hans medarbejdere til lykke med den gerning, der forestår. Nu er de ydre vilkår i orden.

Skibet er klart til start, og vi fra den gamle skole kipper med flaget og ønsker det: God vind! Fart fremover!

AOF's formand, fiskeriminister CHR. CHRISTIANSEN

» — at elske selve livet «

Det er netop 45 år siden den første spire blev lagt til vor højskole her i Esbjerg. Beskedne og lejede lokaler dannede rammen omkring arbejdernes første højskolearbejde i Danmark. Men der var grokraft og gode udviklingsmuligheder i de bestræbelser, der blev sat i gang.

Vor gamle Esbjerg Højskole havde en række rige arbejdsår, dog med vanskelige og onde perioder ind imellem. Den årelange og begivenhedsrige udvikling, der begyndte i 1910 med skolens oprettelse, fortsatte med vor egen højskolebygning indvielse i 1916, udvidelsen i 1929, de omflakkende år under besættelsen, opgivelsen af den gamle skole i 1945 og endelig beslutningen om at rejse en helt ny højskole på denne plads, er baggrunden for genåbningen af vor Esbjerg Højskole i dag.

Smuk, praktisk og moderne fremtræder højskolen som et udtryk for den stigende forståelse af arbejderoplysningens værdi og betydning, der hersker inden for den danske arbejderbevægelse.

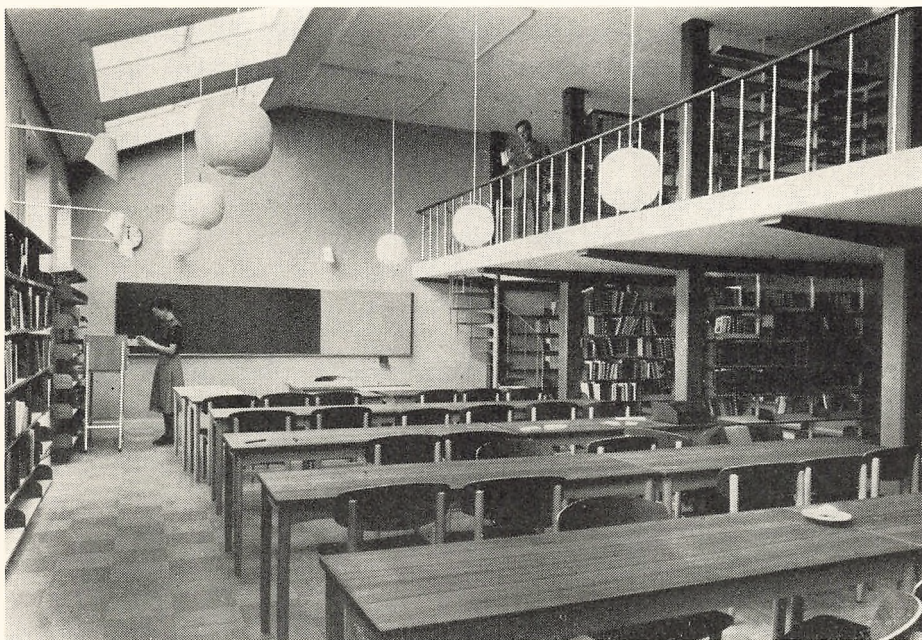
Jeg vil gerne her i dag mindes de kvinder og mænd, der grundlagde vor første højskole og som gennem årene ofte måtte stride en hård kamp for at føre det arbejde igennem, der efterhånden gav højskolen betydning og anseelse i vide kredse overalt i landet.

I dag vil vi glemme alle besværligheder og de onde tider, som højskolen har oplevet, og vi vil frydes over, hvad vi i dag er nået frem til. Den gamle højskole var den første skole, som arbejderne selv satte i gang. Trods betydelige besværligheder, økonomisk og arbejdsmæssigt, blev højskolen et højt værdsat fristed for arbejderungdommen, og den kom til at danne grundlaget for de senere højskolebestræbelser, der blev iværksat fra AOF's side.

Det højskolearbejde, som under små forhold blev gennemført, kom også til

at betyde særdeles meget under de første trange år, som arbejderoplysningen oplevede indtil 1924. Efter AOF's oprettelse indgik højskolen her i Esbjerg som et naturligt led i Arbejdernes Oplysningsforbunds landsomfattende virksomhed. Netop i dag, hvor vi står over for genåbningen af højskolen, er det os helt klart, hvad den gamle højskole egentlig har betydet for os.

Vi har inden for AOF aldrig været i tvivl om, at højskolen måtte have en afgørende plads inden for arbejderoplysningen. Vi erkender højskolens særlige egenskaber, både som højskole for ungdommen og som kursussskole for tillidsmænd og medarbejdere. Gennem årene har vi samlet et rigt erfaringsmateriale, der meget stærkt understreger, hvilke store værdier et vel tilrettelagt højskolearbejde rummer for en moderne oplysningsvirksomhed. Der knytter sig derfor store forventninger til genåbningen af Esbjerg Højskole og til det arbejde, der her skal foregå i den kommende tid. Som formand for AOF i Danmark er det mig en stor glæde at takke De samvirkende Fagforbund og dets ledende mænd for oprettelsen af højskolebyggefonden og for beslutningen om at genrejse denne højskole. Der er her vist en forståelse og et storsyn, som tjener

Biblioteket — med bøger i to etager — er det ideelle sted for private studier. Hylderne har plads til 20.000 bind. Bogsamlingen forestås af den ene af skolens lærere, *Ebbe Munk*, som ses her på galleriet.

den danske arbejderbevægelse til stor ære, og som klart understreger, at vor bevægelse er en folkebevægelse, der virker for såvel materielle som åndelige mål, og som ønsker at tage virksom del i uddannelsen af den nye opvoksende generation.

Den nye højskole er det første resultat af det højskolebyggeprogram, som AOF med de største forventninger ser frem til. Vi er beredt til at fylde disse højskoler med interesseret arbejderungdom til højskoleundervisning og tillige samle de store kredse af arbejderbevægelsens kvinder og mænd, der søger videre uddannelse, således at de med større viden og dygtighed kan bestride deres opgaver som frie demokratiske samfundsborgere.

På AOF's vegne lykønsker jeg med højskolens genåbning og takker for det udholdende arbejde, der førte til dette smukke resultat. Jeg ønsker forstanderparret *Ivar Nørgaard* og alle deres medarbejdere held og lykke til den betydningsfulde gerning, der nu forestår. For dansk arbejderoplysning er denne dag en festlig højtidsdag, hvor vi markerer den første fase i det størstiledede højskolebyggeprogram, der fremover skal skabe rammer og gode vilkår for den fortsatte udvikling af arbejderoplysningen her i landet.

Det er frie højskoler vi her rejser. Jeg tvivler ikke om, at denne skole og andre, vi senere måtte rejse, i deres arbejde — i stort som småt — vil være frie højskoler, hvor hverdagens problemer vil komme til at genspejle sig, og hvor tidens store tanker vil få rigt spillerum.

Måtte de kendte verslinier af Johan Skjoldborg altid leve i sind og tanke:

»Her anses ingen sag for forud givet,
hver agtes, om han tvivler eller tror,
her læres det at elske selve livet,
der efter sine egne love gror —«

AOF i Danmark hilser Esbjerg Højskole hjertelig velkommen til dagens arbejde og ønsker lykke til.

De samvirkende Fagforbunds formand

EILER JENSEN

Foran en ny oplysningsepoke

Jeg understregede ved grundstensnedlæggelsen af denne dejlige skole, som jeg synes arkitekter og arbejdere har stor ære af, at kundskab er magt, og at dette havde arbejderbevægelsen heldigvis forlængst nemmet.

Skolen står nu som et smukt bevis for dansk arbejdes og dansk håndværks høje stade, er en pryd for det åndelige liv, som rører sig indenfor dansk arbejderbevægelse, og er en stolt fortsættelse af det arbejde, der havde pågået gennem flere år, men som fik organisationsform, da arbejderbevægelsen dannede Arbejdernes Oplysningsforbund.

Jeg sagde endvidere, at fagbevægelsens pionerer var først og fremmest agitatorer, folketalere og organisatorer, og efterhånden som fagbevægelsen er vokset i styrke og indflydelse, er kravet steget om kunnen og viden. Såvel til arbejdspladsens tillidsmand som til organisationslederne stilles de samme krav om samfundskundskab, økonomisk vurdering, boglig viden og skriftlig syssel.

Derfor groede arbejderoplysningen op i hastig takt med dannelsen af studiekredse og kursus samt bevilling af midler for at kunne sende deltagere på højskoleophold.

Vi fik vore egne højskoler, en her i Esbjerg og en i Roskilde. Vi var inde i en udvikling, som ville have ført os vidt frem. Ja, vi fik særlige kursus i arbejdsmarkedets problemer frem på Århus Universitet. Professorer, økonomer og jurister begyndte at interessere sig i højere grad for fagbevægelsens problemer og indsats. Det gav position og lydhørhed ud over de lønnede medborgeres kreds, og vi skabte arvtagere.

Størsteparten af de repræsentanter for dansk arbejderbevægelse, der i dag sidder her ved denne højtidelighed i anledning af indvielsen af Esbjerg Højskole, har deres ballast, deres viden og kunnen i høj grad fra denne oplys-

ningsvirksomhed, som er blevet udmøntet til økonomisk og kulturel højnelse for de danske arbejdere.

Desværre har vi gennem nogle ulykkelige år oplevet, at arbejdernes oplysning i Danmark i nogen grad er stivnet og stagneret, og det skyldes i første række, at værktøjet og værkstederne, skolerne, ved skæbnens ugunst og dikta-
turets uhæmmede tilbøjeligheder blev taget fra os.

Vi havde i sin tid to højskoler, og vi havde lyst til og brug for en tredje. I stedet ville nazisterne, krigen og besættelsen det anderledes. Vi mistede, hvad vi havde, så længe besættelsen varede, og fik resterne tilbage, da friheden kom. Vi fik heldigvis Roskilde Højskole tilbage, men ikke skolen i Esbjerg.

Roskilde Højskole var imidlertid ikke blevet yngre, og det skyldes denne skoles forstandere, deres og skolens ånd, mere end selve bygningerne, at arbejderhøjskolens idé er blevet holdt højt, trods det pauvre værksted, men ellers har det været forfald.

Fremmede omgivelser, manglende ildhu har under disse omstændigheder fået arbejderoplysningen ind i en fase, hvor sløjd og broderi er trængt mere frem end det livsvigtige: oplysning, kundskabsspredning, skoling af arvtagere i vor bevægelse. Jeg er stolt over at kunne sige, at dansk fagbevægelse har villet råde bod herpå.

DSF's ekstraordinære generalforsamling den 27. november 1950 vedtog at yde og samle de fornødne midler til tre moderne skoler. I dag står den første af dansk fagbevægelses nye skoler færdig, denne herlige Esbjerg Højskole.

Det er mit håb, at vi ved indvielsen af denne skole går en ny oplysnings-epoke i møde, en epoke, hvor vi inden for arbejderbevægelsens organisationer påny begynder at arbejde for oplysning, og at vi fra alle dele af arbejderbevægelsen vil udnytte det værktøj, der her er skabt, til skoling af solide, veludrustede arvtagere med demokratisk, socialdemokratisk indstilling, således at der spredt over hele Danmark kommer til at stå unge kræfter parat til at træde ind i fagligt, politisk og kooperativt arbejde.

De rette unge med den rigtige skoling, med det rette sind, vil bevirke, at arbejderbevægelsen sundt vil leve videre og udvikle sig til gavn for det danske samfund og for de danske arbejdende masser i særdeleshed.

Den nye skole er helt moderne, og undervisningen kommer til at foregå over de mest moderne emner og på den mest moderne måde. Eksempelvis skal jeg nævne, at der i skolen er indrettet lokaler med maskinanlæg, således at også den del af produktivetsproblemerne, som hedder arbejdsstudier og tidsstudier, kan flyttes fra at være fremmede, næsten vederstyggelige ting, over til at være forhold man bliver dus med, ting man lærer at forstå og drage nytte af.

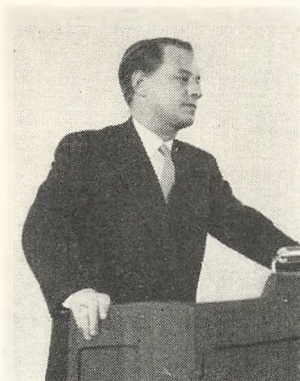

I spisesalen, der vender ud mod parken, spises der ved ottemandsborde. Billedet her stammer fra den fest, som blev holdt for håndværkerne en uge før indvielsen. Det er Bertolt, der taler.

Ved oplysning på dette område, ved udbredelse af viden om problemernes natur, tror jeg, at vi kan flytte arbejdsstudier og tidsstudier fra at være stygge ting over til at være pengegivende temaer, man med lyst giver sig hen i studiet af. Vi er de første på pletten. Disse moderne indretninger vil komme til at danne mønster for andre lignende rum til samme formål.

På den internationale arena har vi i vidt omfang måttet nøjes med at være gennemgangsland for studiegrupper på vej til de moderne højskoler i Finland, Norge og Sverige, eller gennemgangsland for skandinaviske brødres studiegrupper til sydligere strøg. Vi indleder nu en epoke, hvor vi kan være med til at løse internationale oplysningsopgaver, og det er med stolthed, jeg fastslår, at den faglige Internationale af frie demokratiske fagorganisationer ved sin europæiske organisation har lagt sit internationale kursus i september her på Esbjerg Højskole. Lad indvielsen af Esbjerg Højskole være indledningen til en sådan løftende epoke.

Vi er i fagbevægelsen enige om at lade en selvejende institution forvalte og lede Esbjerg Højskole, og i forvisningen om, at skolens arbejde vil være besjælet af den rette ånd, sund sans og ildhu, overgiver jeg hermed skolen til »Institutionen Esbjerg Højskole« og beder denne institution tage vare på skolen, dens formål og arbejde samt udtaler håbet om en strålende, virksom fremtid for skolens forstander og for Esbjerg Højskole.

Forstander IVAR NØRGAARD

For det frie harmoniske menneske

I morgen er det søndag. Men for denne skole begynder hverdagen i morgen. I morgen ruller det første hold, bestående af ca. 125 blikkenslagere, ind på skolen til det første 8 dages kursus. Vi, der har fået det hverv at virke inden for disse smukke rammer, føler trang til at takke alle organiserede arbejdere i dette land for den økonomiske indsats, de har gjort ved at bringe kapitalen til skolen tilveje. Vi takker også fagbevægelsens ledere og skolens bestyrelse for deres fremsynethed og initiativ. Esbjerg er dansk arbejderbevægelses første højskoleby. Skolen er bygget for arbejdernes penge. Begge disse forhold forpligter. Kun fremtiden kan vise, om vi kan leve op til de store forpligtelser. Alle vi, der er ansat her, er unge mennesker, besjælet af et vist gå-på-mod og med lyst til at gå nye veje.

Der tales så meget om, at vi er inde i en krise for oplysnings- og opdragelsesarbejdet og for foreningslivet. Jeg tror, at en stor del af denne krise skyldes, at vi ikke har forstået at tilpasse disse felter til teknikken og samfundets rivende udvikling. Mange af de bedste folk inden for arbejderbevægelsen, som var med i pionértidens hårde, men samtidig inspirerende kampe, er i dag skuffede over ungdommens tilsyneladende lige glade indstilling. Hvorfor flokkes ungdommen ikke om højskolerne og foreningslivet? De vil hellere have en knallert eller motorcykel, gå til fodboldkamp eller til bal, siger man hovedrystende. Enkelte unge, og det er ikke de dårligste af dem, føler sig skuffede og ensomme. De savner gamle dages forenklede idealer at gå efter, i dag er tilværelsen så kompliceret og grå. Slagordene er devalueret. Ismerne går ligesom tandpastareklamen ind ad det ene øre og ud ad det andet. Politik er i stigende grad blevet kompliceret nationaløkonomi, som selv såkaldte eksperter kan have vanskeligt ved at finde ud af. Den tekniske udvikling har skabt

mulighed for en levedod som aldrig før, men den enkelte har ikke mere det gamle håndværks skaberglæde. Samfundet er blevet gennemorganiseret og centraliseret. Mange føler faktisk kun, de lever, når de kører på motorcykel eller går til fodboldkamp eller danser. Ved at gå til fodboldkamp og i biografen søger man den spænding og romantik, som hverdagen ikke kan give.

Arbejderbevægelsens fornemste mål er at skabe en højere levedod og trygere levestandard for den arbejdende befolkning. De store og centraliserede organisationer og koncentrationen af produktionen på store, rationaliserede virksomheder har været og er stadig et vigtigt middel til opnåelse af disse mål. I alle disse vore bestræbelser bør vi dog ikke glemme, at målet er frie og harmoniske mennesker. Vi hverken kan eller bør skrue den tekniske udvikling tilbage, men vi bør i højere grad end hidtil sætte kræfterne ind på at give de enkelte mennesker mulighed for tilfredsstillelse af deres trang til aktivitet og livsindhold.

Endnu tilbringer de fleste mennesker omkring halvdelen af deres vågne tid på en arbejdsplads. Trivsel på arbejdspladsen er derfor et vitalt problem for den enkeltes ve og vel. Vi har politisk demokrati i dette land, og autoritetstroen er stærkt på retur. Alligevel må mange voksne mennesker gå rundt på

Blandt meget nyt og usædvanligt på højskolen repræsenterer arbejdsstudielokalet, der er installeret i en særlig pavillon, vel det nyeste nye. Lokalet er udstyret med diverse maskiner, filmoptager, filmforeviser etc., så at arbejdsstudiemetoderne virkelig kan gennemprøves på stedet — hvilket de bl. a. blev på årets første samarbejdsudvalgskursus den 22.—28. maj.

Den store dagligstue — anbragt i umiddelbar tilslutning til spisesalen — er »opbygget« efter hyggelhjørneprincippet. Der er god plads, gode billeder på væggene, og møblerne er moderne og hensigtsmæssige. — Billedet er fra skolens første kursus — for blikkenslagerne. Det er forbundsformand Arnold Johansen til højre.

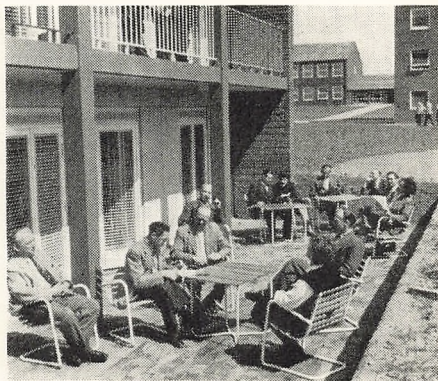
en arbejdsplads og modtage ordrer og gennemføre et ofte højst kedeligt arbejde uden at være med i, hvad der foregår på virksomheden. Jeg tror, at de samarbejdsudvalg, der blev sluttet aftale om mellem De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening i 1947, er en meget vigtig nydannelse, som både psykologisk og økonomisk får stor betydning for arbejdernes frigørelse. I de sidste par år har der fra AOF's side været drevet

en stor uddannelses- og oplysningsvirksomhed med det formål at gøre medlemmerne af samarbejdsudvalgene i stand til at levendegøre samarbejdsaftalens hensigt. Denne skole vil i fremtiden blive et centralt sted for denne undervisning, idet der her vil finde en række kurser sted i samarbejdsproblemer, driftsøkonomi og arbejdsstudier. Det er min erfaring, at man bedst lærer nye ting ved selv at blive aktiviseret og selv prøve dem i praksis. Ud fra dette synspunkt vil vi så vidt muligt lade elever og kursister selv arbejde med praktiske, konkrete sager. Vi har rejst en arbejdsstudiebygning, i hvilken der findes mindre maskiner og modeller fra en række fag, således at arbejdsstudieundervisningen kan foregå ved praktiske eksempler.

Ligesom på Roskilde Højskole vil sommermånederne her i Esbjerg udelukkende blive anvendt til kursusvirksomhed. Denne kursusvirksomhed vil navnlig tage sigte på uddannelse af faglige tillidsmænd. Der skal være undervisning i alle de emner, der kan gøre den enkelte tillidsmand bedre egnet til at udføre det job, man har valgt ham til i organisationerne eller på arbejdspladsen. Blandt de kortere kurser vil der også være en række mere kulturelt prægede med emner som litteratur, film, malerkunst og musik. Vi vil også arrangere et otte dages og et fjorten dages familiekursus, hvor far, mor og børn sammen kan tage på højskole. Emnet for vort familiekursus vil i år være: »Mennesket i maskinalderen«. Om vinteren skal der her på skolen være fri folkehøjskole,

hvor vi især håber at huse elever fra byerne. Da det erfaringsmæssigt er vanskeligt at få tilstrækkelig tilgang til seks måneders højskoleophold, vil vi gennemføre et fire måneders og et tre måneders højskolekursus. Undervisningen vil blive lagt tilrette på en sådan måde, at de, der ønsker det, kan være på skolen i syv måneder.

Vort fornemste mål med undervisningen vil være at aktivisere den enkelte og frigøre hende eller ham. Det er vort håb, at det må blive sådan, at besøgende på skolen vil komme i tvivl om, hvem der er lærer og hvem elever. Vi kan og bør vel ikke helt ophæve foredragsvirksomheden, men hvor det er hensigtsmæssigt, vil vi gennemføre undervisningen som gruppearbejde. Anvendelsen af tonefilm, billedbånd, lydbånd og flanellografer vil i højere grad end den sædvanlige foredragsform sætte alle sanserne i brug. En meget stor del af oplysningsvirksomheden vil komme til at foregå som aktivt samarbejde mellem læreren og eleverne eller eleverne indbyrdes, af og til helt uden lærerens medvirken. Studiekredsen er et udtryk herfor, idet den i højere grad end foredragsformen giver den enkelte følelsen af at være med. Studiekredse og samtalekredse er mere i overensstemmelse med arbejderbevægelsens og det moderne menneskes trang til lighed end den gammeldags skolefacon. Imidlertid er studiekredsen i dens nuværende form efter min opfattelse for ensidigt intellektuel. Vi vil eksperimentere med undervisningsmetoder, der i højere grad tilfredsstillor behovet for spænding og fantasi. Disse undervisningsformer går under forskellige mere eller mindre fremmedartede navne som summemøder, ekstemoralspil, situationsspil og case-studier. Det vil føre for vidt her at komme ind på en beskrivelse af dem, men de er alle karakteriseret ved, at den enkelte selv hele tiden er i åndelig aktivitet og selv får mulighed for at

Kollegieprincippet er gennemført: til hver elevbygning hører en hyggelig dagligstue med radio, et tekøkken og en solterrasse med adgang fra dagligstuen.

bruge både forstand, intuition, fantasi og viljestyrke. Sociologiske og psykologiske undersøgelser på stedet kan give de enkelte deltagere en langt mere direkte forståelse af dem selv og samfundet end nok så megen teoretisk samfundsbeskrivelse. Fordelen ved denne form for undervisning ligger i, at eleverne selv forsøger sig frem til det, de skal lære og herved kommer mere aktivt ind i stoffet. Tolerancens svære kunst vil komme på prøve, og de enkelte vil lettere kunne tage andre mennesker, som de er, d. v. s. godkende deres særheder. Samtidig vil evnen til samarbejde og gnidningsfrit samvær blive udviklet.

Må jeg til slut nævne, at det er min kongstanke, at vi på denne skole kan gennemføre, hvad vi — lidt prætentivt måske — kan kalde »Arbejdernes universitet«. Vi vil søge at oprette et treårigt kursus med semestre af to måneders varighed for tillidsmænd, der har gennemgået den mere elementære undervisning på de kortere kurser. Hovedvægten vil blive lagt på virksomhedernes problemer, altså på driftsøkonomi og arbejdsstudier, men vi vil også gerne undervise i nationaløkonomi og sociologi.

Det er mit håb, at vi, der er blevet betroet den opgave at anvende det redskab, som højskolen er, må kunne bidrage til industriarbejdernes åndelige og økonomiske frigørelse og dermed være med til at skabe betingelserne for en mere harmonisk tilværelse såvel i arbejdstiden som i fritiden.

Rygepauserne holdes i godt vejr på pladsen foran hall'en. Bygningen rummer i stuen spise- og dagligstue, på 1. sal bibliotek og klasseværelser.

Borgmester L. HØYER-NIELSEN

Velkommen hjem til Esbjerg

Som en af dem, der uden egen skyld i sin tid var med til at drive Esbjerg Arbejderhøjskole i landflygtighed, er det mig en dobbelt glæde i dag på byrådets og byens vegne at kunne byde Esbjerg Højskole et hjerteligt velkommen hjem.

Med velberåd hu brugte jeg udtrykket »velkommen hjem«. Det er her i Esbjerg, arbejderhøjskoleideens fader, min gamle chef og læremester J. P. Sundbo havde sit rige virke som bladmand og politiker, og det var i Esbjerg, Danmarks første højskole rejstes, takket være denne mands ildhu for sagen og samme mands fantastiske arbejdsevne og aldrig hvilende energi.

På mange måder kom Esbjerg Arbejderhøjskole gennem årene til at betyde meget ikke alene for den esbjergensiske arbejderbefolkning, men også for hele byen.

Fra enkelte hold i den afsides liggende krog af landet, der hedder København, hører vi ved visse lejligheder, at Esbjerg er en by uden kultur. Det kan vi selvfølgelig ikke erkende rigtigheden af her i den by, hvor ideen til arbejderhøjskolen opstod, og hvor ideens praktiske gennemførelse først fandt sted, men vi erkender, at vi trænger til kulturinstitutioner som denne skole, og derfor kommer det fra hjertet, når byen i dag byder den nye skole velkommen.

For femten år siden var Esbjerg Arbejderhøjskole som en gammel vis ugle, der vel havde uglens visdom i fuld behold, men hvis fjerpragt måske nok var lidt slidt og forpjusket. Onde magter jagede i ufredsår den gamle fugl ud af den rede, den selv havde bygget, og hvor den i mange år havde hygget sig og følt sig hjemme, selv om reden efterhånden var blevet for trang til den stadigt både i visdom og vægt voksende fugl, og den gamle ugle måtte flakke om fra sted til sted uden at føle sig hjemme, og hvor den døjede drøje kår, så drøje, at den tilsidst gemte sig bort og sov en lang vintersøvn.

Ufredsårene hørte imidlertid op, de onde magter forsvandt, og den gamle ugle vendte tilbage, selv forynget af den lange søvn, og byggede sig en rede, der svarede både i rummelighed og skønhed til den foryngede, nye, gamle ugle.

Om den hjemvendte ugle er helt den samme som den, der blev jaget ud af reden, det vil først tiden kunne vise, men jeg vil håbe, at den er det i sine værdifuldeste egenskaber, og at den atter vil føle sig hjemme i Esbjerg, — og til mit velkommen hjem til skolen skal føjes ønsket om alt godt i årene, der kommer, og først og fremmest om et virke til gavn ikke alene for den arbejderbevægelse, der har skabt skolen, men også — som den gamle skole — til gavn for vor by. — Held og lykke på farten fremover!

Halfdan Rasmussens indledningssang, som findes gengivet foran med Erik Fiehns melodi, blev ved festen sunget af *Venskabsforeningens Sangkor* under ledelse af *Erik Riberholt*. Talerne blev i øvrigt indrammet af fællessang — Johan Skjoldborgs »Endnu engang forynger sig gamle Danmarks jord«, Oskar Hansens »Der er huse, der skal rejses«, Kai Hoffmanns »Fabrik og ager, er de mon fjender?«, Halfdan Rasmussens »At lære er at ville befri sin ensomhed« og Jeppe Aakjærs »Her gik træk af vilde svaner« — og af musik af *Den vestjyske Kvartet* (*Håkon Raskmark, Keld Skytte, Peder Holm, Ernst Borchorst*), som spillede 1. sats af Haydns »Komplimentskvartet«, menuetten af Mozarts strøgekvartet i Es-dur og Dvoraks »Negerkvartet«.

★

Til afslutning takkede *Oluf Bertolt* alle, der havde bidraget til, at festen havde fået et så smukt forløb: talerne for deres inspirerende ord og gode ønsker, *Den vestjyske Kvartet* og *Venskabsforeningens Sangkor* for den smukke indramning, pressen og radioen, som havde viet skolen en udførlig og venlig omtale, og i øvrigt alle, som med hilsner, gaver og blomster havde forskønnet dagen.

Som formand for den selvejende institution Esbjerg Højskole takkede han *Eiler Jensen* og *De samvirkende Fagforbund*, som havde tilvejebragt bygningerne, der nu skulle danne rammen om et arbejde, der ville blive begyndt allerede den følgende dag, når det første kursus rykkede ind. Idet han overgav ledelsen af højskolens undervisning og daglige liv til forstander *Ivar Nørgaard* og hans lærere, mindedes han det første hold af mænd på Esbjerg Arbejderhøjskole, *Sundbo, Rasmus Vind* og *Rasmus Brændeskov*. Han tvivlede ikke om, at det nye hold af mænd ville være besjælet af samme ånd og samme ildhu som disse. — Dermed erklærede han Esbjerg Højskole for åbnet.

SKREVET OM »ESBJERG«

Indvielsen af arbejderens nye højskole satte sig naturligvis også spor i pressen, både i dagbladene og i fagbladene, såvel i omfattende referater af selve festdagen som indgående illustrerede beskrivelser af skolen. Af alle disse mange spaltemetre klipper vi her nogle centimeter, som efter vor mening siger noget centralt og vægtigt om skolen.

Åbningen var naturligvis i særlig grad en begivenhed for arbejderbevægelsen i Esbjerg by. Det er derfor kun naturligt, at arbejderens eget Esbjerg-blad »Vestjyden« på indvielsesdagen bragte en leder om skolen under overskriften »En mærkedag for dansk arbejderbevægelse«. Herfra citerer vi:

»Mellem den gamle arbejderhøjskole og arbejderbevægelsen i Esbjerg eksisterede der en frugtbringende vekselvirkning. Mange esbjergensere var gæster på skolen, når der blev holdt foredrag af særlig interesse, og eleverne følte sig lige så meget hjemme i DSU og partiforeningen som indenfor skolens mure.

Forhåbentlig kommer der en lignende vekselvirkning i stand mellem den nye skole og arbejderne i Esbjerg, og det kan man sikkert opnå til glæde for begge parter, uden at skolens arbejdsro bliver forstyrret. Arbejderbevægelsen i Esbjerg har brug for de impulser, der udgår fra en skole, hvor unge og ældre tumler med store problemer, og skolen har brug for den jordforbindelse, som kontakt med det prak-

tiske liv på arbejdspladserne og foreningsmøder kan give...«

»Produktivitetsnyt«, organet for Handelsministeriets Produktivitetsudvalg, har også ofret højskolen en særlig opmærksomhed i form af en lederartikel i bladets nr. 4 og en rigt illustreret reportageartikel i nr. 5. Fra lederen skærer vi følgende linjer til supplement af, hvad der blev sagt i indvielsens officielle taler:

»... Gamle højskolefolk vil måske betragte meget af det, der kommer til at foregå i Esbjerg, med forundring og måske endda med misbilligelse. Alligevel er der en forbindelseslinie, som man ikke må være blind for. Da Kresten Kold førte Grundtvigs tanker ud i livet, betød det i første række en åndelig rejsning for bondestanden, men nært forbundet dermed var sociale og ikke mindst økonomiske fremskridt inden for landbruget. Det vil sikkert være umuligt i dag at forsøge at skille ud, på hvilken måde økonomi og åndsliv her var forbundet med hinanden. Men når Fjords og Segelckes ideer om hensigtsmæssig behandling af mælken så hurtigt blev accepteret, skyldtes det ikke mindst, at man havde oplyste landboere at henvende sig til. For arbejderbevægelsens vedkommende har den sociale og åndelige rejsning allerede i vidt omfang fundet sted. De enner, der vil blive taget op på Esbjerg Højskole, viser, at fagbevægelsens interesser nu foruden det sociale og samfundsøkonomiske

tillige i højeste grad omfatter virksomhedernes produktionsproblemer og dermed den samfundsmæssige effektivitet.

Endelig finder vi i »Social-Demokraten« fra indvielsesdagen en talende velkomst til arbejderbevægelsens nye store skole — i en lederartikel under mottoet »En kraftkilde for fremskridtet«:

»Rejsningen af det store nye bygningskompleks er i sig selv en bedrift. Fire millioner kroner har dette bygningsværk kostet. Mange gode kræfter har medvirket til at løse denne opgave, men man går ingen for nær ved at bringe i erindring, at det er fagbevægelsens økonomiske bidrag, der har været afgørende. Esbjergskolens smukke anlæg står som det første vidnesbyrd om betydningen af den beslutning, De samvirkende Fagforbund traf i 1950 om oprettelsen af en særlig fond til rejsning af arbejderhøjskoler. Det er en stolt tanke, at hver eneste fagorganiseret

dansk arbejder ved et ugentligt bidrag har været med til at sætte fart i det kulturelle fremstød, som her sker. ... Der er store opgaver for højskolen i arbejdet med dagens og øjeblikkets problemer. Men opover dette og alt andet vil opgaven nu som før for denne og andre arbejderhøjskoler være at virke som det, der i højskolesproget er kaldt: igangsætter. De unge og ældre kvinder og mænd, som for kortere eller længere tid indånder højskolens luft, skulle helst ved afskeden være åndeligt rigere, have fået et større menneskeligt udsyn. Den nye Esbjerg-højskole er skabt af arbejderbevægelsen, og vi håber, at den vil bidrage sit til at fremme arbejderbevægelsens formål, men den er ingen indterpninganstalt. Den vil lære mennesker at tænke selv. Den vil med et nutidigt udtryk sætte mennesket i centrum. Og så vil den også blive det, som blev ønsket for den ved grundstensnedlæggelsen: en kraftkilde for fremskridtet.«

— og som alt det andet på skolen er køkkenet naturligvis moderne og rationelt indrettet.

GÆSTER OG GAVER

Ved receptionen forud for indvielsen mødte en række delegationer med gode ønsker for skolens fremtid og overrakte dens forretningsudvalg og forstander mange smukke og værdifulde gaver til højskolen. Esbjergs borgmester og stadsdirektør således på byens vegne tre smukke, indrammede farvelitografier, arkitekt *Otto Frankild* i spidsen for håndværksmestre, teknikere og leverandører et stort maleri af Esbjerg-maleren *Jens Urup Jensen*, rektoren for LO-skolen i Runö *Torvald Karl-bom* på LOs og ABFs vegne et maleri af maleren X'et, *Sven Erixson* og flere boga-værker om svensk kultur og arbejderbevægelse, de norske gæster med viseformann *P. Mentsen* i spidsen på LO og AOF i Norges vegne ligeledes fornemme boga-gaver. Det finske oplysningsforbunds leder *Arvi Hautamäki* havde medbragt en morsom træskulptur af *Albin Kaasinen* som gave fra TSL, Arbetarakademin, Voionmaa-institut-tet og Pajulahti-idrætsinstituttet og repræ-sentanten for Finlands LO, redaktør *O. Fager* et maleri af malerinden *Eva Cederström*. På Århus byråds og egne vegne overrakte borgmester *Unmack Larsen* flere store hi-storiske værker. *Wm. Villumsen*, *Fr. Dal-gaard* og *Thor Pedersen* som repræsenta-ter for Det kooperative Fællesforbund og andre kooperative institutioner skænkede skolen seks afstøbninger af antike buste-r (der nu smykker biblioteket), fiskerimini-ster *Chr. Christiansen* og forstander *Poul*

Hansen overbragte som gave fra AOF og dets Københavns-afdeling samt Roskilde Højskole et eksemplar af Raunkjærs Lek-sikon, *Preben Wilmann* og *Thor Pedersen* bragte Arbejdernes Kunstforenings gave: et hypermoderne stykke grafik af *Henry Hee-rup*. Godt et halvt hundrede fagforbund, institutioner, lokale firmaer etc. overrakte generøse penge-gaver, som nu er samlet i en udsmykningsfond, der derved allerede kan mønstre 5000,00 kr., heraf ca. 1600,00 kr. skænket af organisationerne i Esbjerg.

Mange andre gaver blev forud for eller på indvielsesdagen sendt til Esbjerg Høj-skole. *Blikkenslagerne*, der den 1. maj åb-nede det første kursus på skolen, medbragte således — foruden en flot penge-gave — en klangfuld gong-gong til spisestuen. *For-laget Fremad* havde sendt et eksemplar af alle forlagets bøger. *Folketingets præsidium* havde skænket højskolen et indbundet eks-emplar af det store værk om den danske rigsdag. *Nationalmuseets* afdeling for in-dustri- og arbejderundersøgelser et sæt af de af museet udgivne arbejdermemoirer o. fl. Bøger til biblioteket var yderligere sendt af fhv. nationalbankdirektør *C. V. Bramsnæs*, af Esbjerg byråd, *Arbejderbe-vægelsens Arkiv*, *FDB*, *DUI*, *DSU*, *Det kooperative Fællesforbund*, *Handelsministe-riets Produktivitetsudvalg*, *De samvirkende Fagforbund*, *Smedeforbundet* og en række andre forbund og af *Andelsudvalget*. Maler-ne *Helge Nielsen* og professor *Aksel Jørgen-*

sen skænkede hver et grafisk arbejde, *World Cinema* en vase i kongeligt porcelæn. Blomster strømmede ind — fra *undervisningsministeriet*, *DSUs landsforbund*, frk. *Inger Sundbo*, overbibliotekar *Ingrid Vig Jensen*, *AOFs Esbjerg-afdeling*, *Statsbanernes 2. distrikt*, *Venskabsforeningen*, *Arbejdernes Radioklub* og mange andre organisationer og institutioner.

★

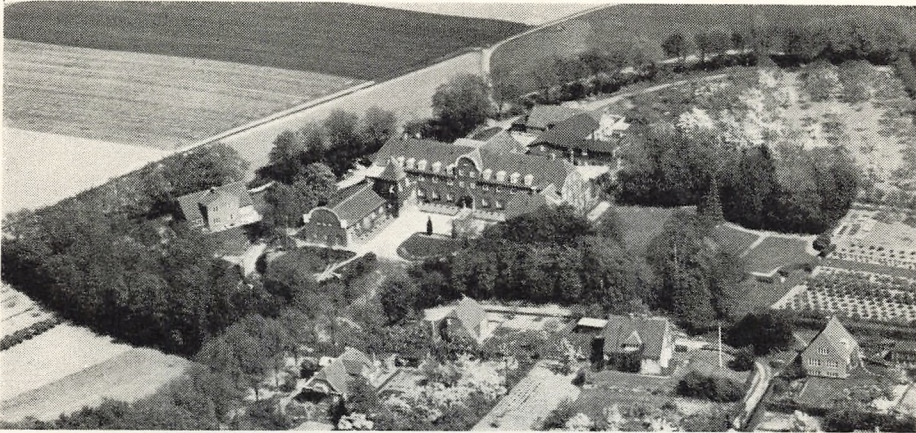
Telegrafiske og brevlige hilsner indløb fra stats- og udenrigsminister *H. C. Hansen*, fra *Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler*, fra forstander *Arne Fog-Petersen*, Rødning, *Roskilde Højskoles elevforening*, *P. Gorrssen*, Graasten, fru *Marie Brændeskov*, stadsbibliotekar *Carl Thomsen*, *Aksel Zachariassen*, AOF, Norge (p. t. London), *Eleanor Coit*, American Labor Education Service, *Hugo Heffler*, ABF, Sverige («den första svenska utbyteselev»), fra *gamle Esbjerg-elever*, forsamlet både i København og i Esbjerg, fra *Socialdemo-*

kratiet i Silkeborg ved Lars P. Jensen og mange flere.

★

Den 30. april om aftenen bragte Statsradiofonien en times reportage ved *Tage Christiansen* fra indvielsen, omfattende uddrag af talerne og en rundgang på skolen sammen med Ivar Nørsgaard.

Arbejdernes Oplysningsforbund i Schweiz havde anmodet den schweiziske radio om i programmet for 1. maj at indlemme en udsendelse om den nye højskole. På denne foranledning optoges sidst i april i Radiohuset i København en samtale på tysk mellem forretningsfører *Oluf Bertolt* og dr. *Helmut Gottschalck* om højskolen, dens baggrund, dens formål o. s. v., og båndet blev sendt til Schweiz og udsendt som led i 1. maj-programmet dér. Fra den schweiziske »Arbeiterbildungs-Zentrale« indløb et par dage efter en hjertelig tak for udsendelsen, som »på anskuelig måde havde givet udtryk for arbejderoplysningens grundtanker og dannet en smuk optakt til den efterfølgende »Maifeiersendung«.

25 ÅR SOM ARBEJDERHØJSKOLE

Også Roskilde Højskole har haft sin mærkedag i år: torsdag den 9. juni var det 25 år siden skolen på bakken ved fjorden indviedes som arbejdernes højskole — med taler af bl. a. *Stauning, Harald Jensen og Gammelgaard*, taler der udtrykte forventning og tro til den nye epoke for arbejdernes kulturelle rejsning, som her indledes med arbejderbevægelsens overtagelse af den gamle grundtvigske skole. At troen blev belønnet og forventningerne ikke skuffede fremgik af de udtalelser, der faldt ved den jubilæumsfest, som på selve fødselsdagen afholdtes på skolen med deltagelse af repræsentanter for fagbevægelse og parti, regering og folketing, centraladministrationen og Himmelvev kommune og mange, mange flere. Der lød her en oprigtig tak til skolen for hvad den indtil nu har betydet for arbejdernes oplysningsbevægelse, fulgt op af ønsket om og tilliden til at Roskilde Højskole også i det kommende kvartsekel vil bevare sin plads som et åndeligt og kulturelt fristed for arbejderbevægelsens unge og tillidsmænd. At takken til skolen i flere tilfælde rettedes direkte til dens første forstander, *Hjalmar Gammelgaard*, der naturligvis var til stede, nævner vi kun her som en selvfølge.

På de efterfølgende sider vil man finde ord og begivenheder på Roskildes jubilæumsdag nedtegnet. Her finder man også en skildring — ved en deltager — af det usædvanligste indslag i festlighederne: det firedages kursus for fremtrædende fagforeningsfolk, som gik forud for selve dagen, og som fik så stor en succes blandt deltagerne, at det meget vel kan gå hen og blive en årlig institution. Det manglede i hvert fald ikke på ønsker og opfordringer i den retning til skolens ledelse.

Ligesom flere af talerne ved Roskilde Højskoles jubilæumsfest understregede, at arbejdernes overtagelse af Thomas Bredsdorffs skole ikke kom til at betyde det brud med en værdifuld højskoletradition, som adskillige af bondehøjskolens venner frygtede og forudså, således var det kun naturligt, at højskolen indledte sin festdag med — ved sin formand, fiskeriminister Chr. Christiansen og sin forstander K. B. Andersen — at nedlægge blomster på Thomas Bredsdorffs grav på Himmelev kirkegård.

FR. DALGAARD:

Prolog

til Roskilde Højskoles 25 Års Dag

den 9. Juni 1955

*Det er så skønt at fostre fagre Drømme,
det er så stort at gøre Drøm til Daad,
med Viljens Magt at give Stoffet Tømme,
mod Storm og Sø at styre egen Baad.
Vi fejrer Mindet her i Dagens Handling,
vi skuer det forgangne og det ny.
Det var en Drøm, men Drømmen blev Forvandling
af dunkle Tanker til et Handlings-Gry.*

*En Aandens Højborg paa en gammel Grund
blev Rammen om en ny Tids Tro og Mening.
En ny Tid — var den gylden, var den ond?
Maaske af begge Dele en Forening.
Her skulle Standen finde Ly og Næring,
Fag efter Fag ty til et Kundskabs-Væld
til virksom Id, til Løftning og Belæring
for Stamme, Stand og for det enkle Selv.*

*De mange i en Flok gør hver en enkelt fri.
Vi vil ej være stumme Faar i Fold.
Et hundred Stemmer blir en Symfoni,
naar Dur og Moll blir afstemt Hold for Hold.
Hver Røst har Gyldighed, har egen Klang
og er dog lydigt Led i Fællessang.*

*Det lærte vi af Slægters Stræben frem,
at Sammenhold er ikke Dræskhed træg,
saalidt som Rollinger fra barnrigt Hjem
er blot Kopier med hverandres Præg.
Et Ocean er Bølger, een, ti, hundred rask i Trav.
Hver er sig selv, men samlede et Hav.*

*Vor Skole, modnet i Kwartsekkets Lob,
men ung og frisk endnu i Tidehverv,
Du foldede Handling ud af Drømmesvøb,
af Ynglinghaab Du skabte Mandskraft djærv,
gav Øjet Sekraft, hvor kun før var Skimt,
Du vendte til det Fælles manges Ener.
Af tusind Bølgers lyse kaade Glimt
Du skabte Hav, der favner og forener.*

*Hav Tak vor Skole her på Bavneshøj,
hvor grønne Marker ned mod Fjorden bølger.
Stormklokkens Klemt mod Taarnets muntre Fløj
er dit Signal til Slægt, der Slægter følger.
Vindfløjens Sang og Klokkens dybe Slag
og Bølgens Vugg mod Stranden i Skærsommer,
hils vores Skole paa vor Friheds Dag
med Tak for Tid der svandt,
Haab for den Tid der kommer.*

Hvis arbejderne ikke —

Jeg har det ærefulde hverv som formand for den selvejende institution »Roskilde Højskole« at byde Dem alle hjertelig velkommen til skolens jubilæumsfest. Vi er taknemlige for, at en så stor og repræsentativ kreds har fulgt vor indbydelse. — I dag for 25 år siden indviedes Roskilde Højskole som arbejderne højskole og indgik dermed som et led i AOF's landsomfattende virksomhed. Det var statsminister Th. Stauning, der holdt indvielsestalen. For ham og mange andre var overtagelsen af Roskilde Højskole et meget betydeligt fremskridt. Staunings tale var stærkt personlig præget og rummede en dyb og alvorlig bekendelse. Hør blot et enkelt citat:

»— Portene stængtes for os der, hvor oplysningens fakkell brændte, kun fabriksportene åbnedes. Og som det var i slægtled efter slægtled, ville det have været i dag, hvis arbejderne ikke havde skabt deres eget oplysningsværk«.

Roskilde Højskoles overgang til arbejderbevægelsen gav anledning til hårde og meningsløse angreb i en række aviser og blade. Nu skulle — påstod de — Roskilde Højskole gøres til en ren og skær parti- og agitatorskole, hvor åndelig frihed og redelig overvejelse af alle saglige synspunkter skulle være udelukkede. Det er gået ganske anderledes. Vi har bevaret Roskilde Højskole på et smukt plan, og kritikken er i årenes løb helt forstummet. Ingen vil i dag bestride, at Roskilde Højskole i sit arbejde følger en undervisningslinie, der er uangribelig, og at højskolens virksomhed har været af afgørende betydning for det folkelige oplysningsarbejde her i landet.

De forløbne 25 år har været rige og frugtbare arbejdsår, hvor højskolen har efterlevet AOF's hovedformål: »— at sprede oplysning til den arbejdende befolkning —« og samtidig fulgt Staunings stærke ønske om, at vi skulle »— skabe vort eget oplysningsværk«.

Henimod 40.000 mennesker har deltaget i ca. 300 forskellige højskoleophold og kurser. Højskolen har for alle disse mennesker, der er gået ind og ud af dens porte, været et fristed, en læreanstalt, hvor de skaffede sig viden og kundskaber til aktiv deltagelse i såvel de frie organisationers arbejde som i vore mange demokratiske institutioner. Disse mange tusinder af interesserede og stræbsomme kvinder og mænd vil i dag sende deres gamle skole en venlig

Højskolens første jubilæumsarrangement var et offentligt grundlovs-møde d. 5. juni på pladsen foran skolens indgang. Talere var universitetsrektor H. M. Hansen og finansminister Viggo Kampmann. Her er det rektor der er på talerstolen.

tanke, og de vil sammen med os følge begivenhedernes gang under jubilæumsfesten i dag.

Den danske arbejderbevægelse har altid næret stor beundring for højskolen. Vi værdsætter dens betydning i folkeoplysningens tjeneste, især som vækker og igangsætter af vor ungdom. Vi betragtede højskolen som et værdifuldt led i vort demokratiske samfundsliv og anerkendte dens evne til at skabe rammer for ungdommens higen og stræben. Den moderne højskole med dens fællesskab og indgående kammeratlige samvær er uundværlig for AOF både i det almindelige oplysnings- og kulturarbejde og i den planmæssige tillidsmandsuddannelse. Højskolen har ikke alene et betydningsfuldt arbejde og rige traditioner bag sig; den har tillige en levende fremtid for sig.

Vi glæder os til den kommende tids arbejde, og vi nærer tillid til højskolens fortsatte fremgang og udvikling. Det er derfor mig en kær pligt at bringe De samvirkende Fagforbund en varm tak for det storsind og den offervilje, som de har vist højskolevirksomheden ved oprettelsen af højskolebygningsfonden. Det er nu De samvirkende Fagforbunds og AOF's opgave at skabe de højskoler, der er brug for i vort stærkt voksende oplysningsarbejde. Vi er glade for dette samarbejde, fordi vi ved, hvilken faktor de nye højskoler vil være for arbejderbevægelsens organisationer og for vort demokratiske samfundsarbejde.

Jeg takker for det gode samarbejde, som Roskilde Højskole har haft med samtlige danske arbejderorganisationer, med undervisningsministeriet og med alle de øvrige offentlige myndigheder. Ligeledes tak for det gode venskabelige samarbejde, der har været mellem højskolens bestyrelse og forstander og lærere.

Tak for hvert venligt ord og for hver håndsrækning, der er ydet Roskilde Højskole.

Hjertelig velkommen til alle!

Her er frihedens sted

Som student kom jeg her på skolen i Thomas Bredsdorffs tid. Han forstod som få i sit slægtled at sætte ild i sindene. En samtale med ham derinde i hans dagligstue blev afgørende for meget i mit liv.

Jeg var her igen på denne dag for 25 år siden, da skolen indviedes til sin nye gerning, og jeg må vel have lov at sige, at jeg følte dagen som noget af en personlig sejr. Det var lykkedes os i Esbjerg at bringe højskolen ud af en krise og at skabe tillid til dens muligheder. Denne højskole nr. 2 skulle markere begyndelsen til en ny epoke, i hvilken dansk arbejderbevægelse gik ind under et stærkere betonet kulturelt ansvar. Vi ønskede det kulturelle arbejde — både i form af dygtiggørelse og i form af skabende indsats — frem i forreste front.

Roskilde Højskoles indvielse følte som en gennembrudsdag. Her samledes »det store kuld«, som var egnet til at skabe tillid om en ny begyndelse: *Stau-ning*, på højden af sin kraft, *Borgbjerg* og *Bramsnæs*. Mindet om den stilfærdige *Harald Jensen* er det, som har præget sig stærkest i min erindring. Skønt han ikke oplevede selve dagen, følte det, som om det var *hans* sind, der gav inspiration til den.

Et kvart århundredes gerning på denne skole bevarede tonen fra hin første dag. Mange af vore drømme blev til virkelighed. Selv de, der så med skepsis på starten, må indrømme, at de 25 år er blevet et af de skønneste kapitler i dansk folkeoplysnings historie, og vi skylder de mænd, der var virkeliggørelsens pionerer, stor tak: *Hjalmar Gammelgaard*, *Frode Kristensen*, *K. B. Andersen* og deres kreds af medarbejdere.

Skønt de ledende personligheder på denne skole har været yderst forskellige af væsen og temperament, har de dog trukket en enkel, klar og sammenhængende linje gennem årenes arbejde — *Hjalmar Gammelgaards* mesterskab bør i denne forbindelse understreges — og der er for mig ingen tvivl om, at denne linje rækker langt ind i fremtiden.

Er det muligt i få ord at karakterisere det væsentlige i denne linje, — og i de synspunkter, der præger ånd og arbejde her? Det er vist umuligt, men der er dog visse træk, der falder i øjnene. Når *Harald Jensen*, der som AOF's første

formand var særlig virksom for skolens overgang til en tjenergerning for dansk arbejderoplysning, talte til os på sin stilfærdige og følsomme måde, var der noget, der ligesom lyste ud af ordene: en dyb ærbødighed for mennesket, et medansvar for dets velfærd, en forpligtelse til i handling at hjælpe dets menneskelighed til rigere udfoldelse. Hans foredrag bevarede karakteren af en samtale på tomandshånd og indeholdt ligesom en skjult appel.

Der var noget, der lå gemt bag ordene: en viden om, at de værdier, der betyder mest i et menneskes liv, kun modnes i frihed.

Her anses ingen sag for forud givet.
Hver agtes, om han tvivler eller tror.

Den samme ånd har præget Harald Jensens følge til denne dag. Her er demokratiets skole. Her udvikles mennesker. Her er frihedens sted.

Mens andre skoler har vendt sig mod fortiden og dens gaver, har denne skole vendt sig mod fremtiden og dens opgaver. Hvorledes mestrer vi det moderne samfund, så at det virkelig kommer til at tjene mennesket i dets frie søgen?

Det er fundamentalt nødvendigt for skolens undervisere at tegne et billede af den samfundshelhed, der omgiver os. Jo mere industrien deler os i grupper, jo mere nødvendigt er det, at vi kulturelt tilstræber en helhedsforståelse. Hvis et demokrati skal leve, må det bringe samarbejde i stand på alle områder, og intet virkeligt samarbejde uden helhedsforståelse. Den gives her. Den medborgerlige viden står i centrum.

Imidlertid, hvis undervisningen ensidigt sigter mod det samlende overblik, kan det, der tilegnes, måske blive af for løs karakter. Den enkelte må inden for helheden have et område, der gennemarbejdes i detaljer. Overblik må ledsages af grundighed. Den enkelte elev må gennem selvarbejde skoles i nøjagtighed, i klar erkendelse, i omhu med materialet og dets bedømmelse.

Et vue over festdagens gæster samlede i foredragssalen, mens skolens formand, fiskeriminister Chr. Christiansen byder velkommen fra talerstolen.

De nye højskoler drager her nye stofområder ind i behandlingen, og modernismen har ingen grænser. Det gælder om at nå frem til just de stofområder, der kan interessere ungdom af i dag, byernes ungdom ikke at for-glemme, — kalde på dens fantasi og inspirere den til medarbejde. Alt, hvad der interesserer en vågen fagforeningsmand, kan findes her, fra viden om industrielle udvalg og arbejds effektivitet til de mest nærgående sociale og psykologiske problemer, — alt, fra vi-problemerne til du-problemet.

Det var K. B. Andersen, der på højskolernes møde i Viborg oktober 1953 fremsatte den tanke, at der burde nedsættes et ministerielt udvalg, der kunne overveje spørgsmålet om højskolens stilling til det øvrige samfund. Dette udvalg er nu nedsat med professor Nyboe Andersen som formand. Det vil være udvalgets opgave at belyse et af de betydningsfulde problemer i moderne folkeoplysning: hvorledes vi får byernes unge til i større tal at søge til højskolen. Folkehøjskolens idé er universel. Den har bud til både landets og byernes unge, — og i dag, i den industrielle fagspecialiserings periode, mere end nogensinde til byernes unge.

Det er lykkedes at forbedre højskolernes økonomi ved den lov, der stad-fæstedes den 29. april i år. Særlig vil jeg i denne forbindelse fremhæve lovens bestemmelser om forhøjelse af grundtilskud og lejetilskud, af tilskud til for-stander- og lærerløn samt undervisningsmateriel. En million kr. mere om året.

Det skal også nævnes, at der i loven er optaget en ny bestemmelse om godkendelse af korte højskolekursus, som denne skole i særlig grad er interesseret i. Og endelig skal det fremhæves, at der ifølge den nye lov til fremme af det nordiske samarbejde skal kunne ydes tilskud til elever under ophold på høj- og landbrugsskoler i de andre nordiske lande. Forhåbentlig er den nordiske højskole, forstået som et nordisk folkeakademi, en realitet inden alt for længe.

Nu er organisatorisk kun et enkelt punkt tilbage: elevunderstøttelserne. De andrager for tiden i gennemsnit ca. 50 pct. af det, som et højskoleophold koster, stigende fra 20 pct. for de økonomisk bedre stillede til 70 pct. for de ringest stillede. Det lykkedes mig sidste år at få understøttelsessatserne yderligere forbedret for de elever, der har aftjent mere end 12 måneders værnepligt. Deres understøttelse forhøjes med 50 pct., dog naturligvis således at de ikke kan få mere, end opholdet koster.

Det var ønskeligt, om vi kunne forbedre situationen for visse kategorier af elever, så at de fik samme gode chancer som de værnepligtige. Det er til overvejelse.

Vi kan gøre adskilligt for at bedre de ydre ordninger, men hovedsagen er

naturligvis, at der er mænd, der kan løfte ilden så højt, at den ses — og vi har dem. Lad mig til sidst udtrykke min lykønskning til denne skole, til dens bestyrelse, dens ledelse, til de lærere, som har deres virke her, og de elever, der modtager dens undervisning, i håbet om, at skolen fortsat må nærme sig det folkeoplysningens endelige mål, som Th. Stauning den 9. juni 1930 ved indvielsen af denne skole har givet følgende formulering:

»Megen glæde vindes ved oplysning, og megen kraft hentes deraf. Og det må engang komme dertil, at alle, der fødes, får lige adgang til kulturværdierne, således at det kun er evner og interesse, der er afgørende for, hvor langt den åndelige udvikling skal føres frem.«

I det strålende junisolskin samledes alle jubilæumsgæsterne foran hoveddøren, før den store klokke ringede ind til festens taler og sange.

Ikke snæver og dogmatisk

Det er med stor glæde, at jeg i dag bringer Roskilde Højskole de varmeste hilsener og lykønskninger på 25 års dagen. — Det er helt mærkeligt at tænke på, at der allerede er gået 25 år siden hin sommerdag 1930, da vi marcherede op i højskolens have og overværede den festlige indvielse.

Højskolen har i de 25 år fuldt ud opfyldt de forventninger, vi den gang stillede. Vi havde jo allerede Esbjerg Arbejderhøjskoles erfaringer at bygge på, og nu skulle oplysningsarbejdet med denne skole yderligere udvides. Krigen gav et afbræk i disse planer, først og fremmest blev Esbjerg Højskole sat ud af spillet, men netop på denne baggrund kan vi med sandhed sige, at det var en stor vinding, at denne højskole blev startet, og af stor værdi, at det arbejde blev sat i gang, som i de 25 år har kaldt på så mange unge.

Vurderingen af højskolerne og deres betydning er som bekendt så forskellig som menneskene selv. De to mest typiske eksempler er vel Aakjær og Andersen-Nexø.

Aakjær formede sine følelser over for højskolen i de hårde ord: Af levende menneskers døde tale lærte jeg intet; af døde mænds levende værker lærte jeg alt.

Andersen-Nexø derimod giver i sine erindringer fra ungdomsårene højskolen stor plads og berømmelse og taler om, at hver morgen var som at vågne op til nyt liv.

Jeg er ikke i tvivl om, at man også i dag ville kunne finde lignende modstridende opfattelser, og sådan må det nok være. Den, som ikke er fremmed for højskolen, er klar over, at det er den enkelte selv, der er bestemmende for, hvad han eller hun får ud af sit ophold. Højskolen skal sætte i gang og inspirere, men arbejdet må gøres af den enkelte, og viden nås nu engang kun igennem hårdt slid.

Jeg tror imidlertid, at de hundreder af unge, som gennem årene har besøgt højskolen i dens halvårskursus, i dag sender skolen en varm og taknemmelig tanke. Ikke mange af dem ville have undværet dette minde. Og jeg ved, at tusinder af folk fra fagforeningerne, fra oplysningsarbejdet, fra partiet, fra kvindebevægelse og ungdomsorganisation med glæde tænker tilbage på de sommeruger, de har tilbragt her ved Roskilde Fjord.

Hovedkasserer Eigill Jørgensen, partisekretær Olof Carlsson og stats- og udenrigsminister H. C. Hansen overrækker Socialdemokratisk Forbunds gave: Erling Frederikssens maleri: »Mose-Lars«.

Der er også grund til at takke skolen for, at den har haft og har sit særpræg. Den er arbejderbevægelsens højskole, men vi afviser, at den derfor er snæver eller dogmatisk, for det er den ikke, og det har den ikke været.

Her har kræfterne været sat ind for at oplyse de unge om samfundet, dets forhold og problemer og om de store samfundsdele, som har optaget millioner af mennesker igennem årene. Men det har stået til de unge selv at danne sig en vurdering og finde sig et grundlag — finde sig deres eget åndelige ståsted. Her har mennesket stået i centrum, sådan som vi vel har lov til at sige, at tilfældet har været i den danske folkehøjskole i almindelighed, men vi lægger ikke skjul på, at det er arbejderbevægelsens tanker, som stærkest er tolket her, som har givet skolen dens åndelige karakter og i så stor udstrækning dannet udgangspunkt for diskussionerne, og det er derfor også først og fremmest arbejderbevægelsens forskellige organisationer, der i dag bringer deres hilsener og tak til skolen.

Nu er der på ny en rig og glædelig udvikling i højskolearbejdet. Den helt moderne Esbjerg Højskole er rejst, og overvejelser om andre skoler er i gang. Den dag må også komme, hvor de ydre rammer for Roskilde Højskole forbedres og moderniseres.

Og så er jo alligevel ikke bygningerne, men skolens ånd, dens indre liv, det helt afgørende.

Jeg ønsker skolen lykke og fremgang, jeg ønsker, at mange unge må finde vej hertil i årene, som kommer, og her på skolen blive vejledet i deres higen efter kundskaber og i deres trang til drøftelse af tidens spørgsmål. Den Jack Londons Martin Eden, som i sin tid løb vild i bøgernes og problemernes store jungle, kan, om han kommer her på skolen i dag, finde vej og sti.

Jeg bringer en tak til skolen og dens lærerstab. De tre, der mere end andre har præget skolen, er Gammelgaard, Frode Kristensen og nu K. B. Andersen. De har holdt den samme redelige linie, haft det samme åbne udsyn og den samme dybe forståelse af og tro på ungdommens muligheder. Gid denne skole altid må have lærerkræfter og ledelse af denne ånd og kvalitet.

Tak for de svundne 25 år — lykke og held følge Roskilde Højskole fremefter.

Givende og skabende

Det er vanskeligt, når for mange mennesker skal tale ved samme lejlighed om samme tema. Det kan nemlig ikke undgås, at tankesættene fører talerne ind på de samme baner, og det er naturligvis også sket her. Også jeg må understrege, at det var en stor ny epoke, vi indledede hin 2. pinsedag for 25 år siden, da vi ved en festlighed indviede Roskilde Højskole som arbejdernes højskole, som stedet, hvor arbejderungdommen i samvær med friske, muntre kammerater i fælles syslen med tidens problemer kan blive beriget for hele livet.

Fiskeriministeren og undervisningsministeren har citeret Stauning. Mange rigtige og skønne ord blev sagt dengang, bl. a. sagde Stauning hin dag også følgende:

»Hvad der i mange år var drøm og fremtidsmål er nu virkelighed. Det er virkeliggørelsen af vore ungdomsidealer. En skole, der skal oplyse, højne og udvikle, ikke ved forældet lære, ikke ved forfalsket historie, ikke ved århundredgammel kapitalistisk moral, men ved nye tanker, ved sand historie, ved ærlig bedømmelse af samfundet og på grundlag af den høje solidaritetens moral, der er arbejderklassens.«

De datidige forventninger er gennem årene, der er gået, ikke blevet skuffet. Fagbevægelsen, arbejderbevægelsen, ja, hele det danske samfund har i dag meget at sige Roskilde Højskole og dens virksomme mænd og kvinder tak for. I den udviklende omdannelsesproces, der er sket gennem de sidste 25 år til gavn for os alle, har Roskilde Højskole sin meget store andel. Gennem den oplysningsvirksomhed, som har udfoldet sig her, er skabt mænd og kvinder med udløste, åndelige kræfter, som er blevet udmøntet i vore fælles bestræbelser for et højere økonomisk, politisk og åndeligt niveau. De sejre, der er vundet, er fortrinsvis vundet af dem, der gennem kursus- og studievirksomhed har lært denne skole og dens ånd at kende indvendig fra. Udvendig fra er Roskilde Højskole en af de smukkeste skoler både i sin silhuet og sin beliggenhed. Indvendig fra er den mest givende og skabende.

Jeg sagde fornylig ved indvielsen af den nye Esbjerg Højskole: »*Det skyldes Roskilde Højskoles forstandere, deres og skolens ånd, mere end selve bygnin-*

gerne, at arbejderhøjskolens idé er blevet holdt højt.« Det er mit håb, at vi inden længe kan bygge en ny Roskilde Højskole i de samme skønne omgivelser, og det vil være mit håb, at den nuværende Roskilde Højskoles ædle ånd, parret med det nye, tiden kræver, til den tid vil flytte ind i denne skole.

Fagbevægelsen har forlængst indset, at på oplysningsområdet må vi ikke stagnere. På de vundne erfaringer skal arbejdet udvides, udbygges og videreføres. Jeg håber, at fagbevægelsens beslutning om at rejse tre nye højskoler — hvoraf den ene i Esbjerg nu står færdig — er indledningen til en ny epoke, i hvilken vor åndelige indsats vil medvirke til at bevare det vundne og give os ny udvikling og nye sejre i vor kamp for et højtstående frit demokratisk samfund, hvor tryghed og sikkerhed hersker, hvor mennesket er det centrale. Omgivelserne præger mennesket. Bedre skoler giver større tiltrækning og tilslutning. Lad mig i denne forbindelse sige, at det er mit håb, at de, der overtager skolerne, som fagbevægelsen bygger — selv om de glemmer, hvem det

Aksel Olsson og Eiler Jensen, De samvirkende Fagforbunds hovedkasserer og formand medbragte som fødselsdagsgave en stor og velkommen boggave, som formand og forstander tog imod med tak og glæde.

var, der skabte skolerne — altid vil huske, at de — oplysningens folk — har en pligt til at finde de kræfter frem, der kan skabe den særlige atmosfære, som giver iltning og grokraft, og de kræfter, som har åbent øje og sind for de nye problemer og for den nye mentalitet og indstilling, kræfter, der vil være i stand til at skabe noget, som svarer til det jeg kalder for: ånden på Roskilde Højskole.

Jeg tror ikke, at nogen fra fagbevægelsen tager mig det ilde op, når jeg på de tusinders vegne, der har hentet værdier her på skolen, bringer en hjertelig tak, og blandt de tusinders tak indeholdes også min egen personlige tak for de værdiskabende, glædefyldte perioder, jeg har tilbragt her på skolen.

Når jeg takker skolen, er det naturligvis også for mit vedkommende menneskeånden jeg takker, repræsenteret ved den mand, der for 25 år siden blev skolens forstander, vor elskede Gammelgaard, der stadig er så ungdommelig og så menneskelig, at man forventer, at han den dag i dag kan begå en af de friskfyragtigheder, som blot stiller hele hans høje værdi i relief, denne vidunderlige mand, som vi fornylig i skrift og tale havde lejlighed til at hylde. Og alle de mange andre dyrebare kræfter med den blide, men videnstærke Frode Kristensen i spidsen op til dagens lærerkræfter og skolens nuværende K. B. Andersen, den strålende fiksstjerne på vor højskolehimmel.

Egentlig ville jeg helst som fødselsdagsgave have gjort det første spadestik til grunden til den nye skole — den nye klædning til legemet og sjælen af den Roskilde Højskole, vi kender — sammen med alt det nye. Men nu må vi vel først se at få fagforenings- eller, om man vil, Højbjergskolen ved Århus rejst, før turen kommer her til Himmelev. Vi har derfor nøjedes med at pynte på skolens bibliotek med en ny forsyning af bøger i troen på, at det skrevne ord er faste værdier, der også kan flyttes over til den senere kommende skole.

Mange år endnu skal denne skole altså virke. For den tid ønsker jeg held og medgang, og for det, jeg kalder ånden fra Roskilde Højskole, vil jeg ønske, at den må evigt frugtbart bestå.

Går tiden fra dig —

Til det, der her er sagt af gode venner før mig, vil jeg gerne føje en hilsen, en lykønskning og en tak til Roskilde Højskole fra Arbejdernes Oplysningsforbund. Denne højskole har haft en ganske særlig betydning for og spillet en bemærkelsesværdig rolle i oplysningsbevægelsens fremvækst og udvikling.

Da AOF blev oprettet, havde Esbjerg Arbejderhøjskole allerede været i virksomhed en 14—15 år og vundet en position og et ry som en åndelig kraftstation for arbejderbevægelsen, en anseelse som yderligere steg, da *Julius Bombolt* omkring samme tid blev forstander for skolen. De mænd, der stod bag grundlæggelsen af AOF, var vel opmærksomme på, hvad der foregik i Esbjerg, og i det hele måtte folkehøjskolen, kost- og logiskolen for voksne, med dens ærefulde historie og notoriske betydning for en anden samfundsgruppe virke dragende som idé. Men de var også klar over, at der lå uendelig mange opgaver for en arbejdernes oplysningsbevægelse, og hvis den skulle løse dem og nå så vidt ud og så dybt ned, som de i deres syner forestillede sig, så kunne man ikke blive stående ved højskoleideen eller højskoleformen. Harald Jensen sagde klogt og klart, at arbejderoplysningen måtte finde sine egne former og aldrig stivne i nogen bestemt form. Man prøvede sig frem, søgte at finde former og indhold, der svarede både til den enkeltes behov og til organisationernes og fællesskabets krav, man prøvede at finde veje, som førte ud til de fjerne steder og de øde egne — og ud heraf sprang det gennembrud for studiekredsarbejdet i dette land, som AOF kan tilskrive sig æren af, og som har sat sig dybe spor i voksenoplysningen såvel som i den almindelige skoles undervisning.

Men lige så vist som der til et så bredt anlagt fremstød måtte skaffes bøger og andet, måtte der også tiltrækkes og uddannes medarbejdere i snesevis, i hundredvis. Og der rejste sig spørgsmål om steder for deres uddannelse, rammer om de kursus af mange slags, som der viste sig behov for — og ad den vej kom så højskoletanken påny ind i billedet, i synerne. Et udtryk herfor var beslutningerne om at der fra AOF's første år skulle hensættes visse dele af forbundets indkomster til et grundfond med den tanke, at en skønne dag ville købet eller rejsningen af en eller flere højskoler blive aktuel.

Jeg skal ikke bruge tiden i dag til at opholde mig længe ved de første projekter — fiskerhøjskolen ved Snoghøj, der var på markedet, men dog ikke kunne købes af de fæle socialister, eller de tilbud om køb af gamle herregårde, der fremkom, og som gav Harald Jensen og mig sammen med »Christian Bolignød« som særlig bygningskyndig lejlighed til skønne ture ud på landet, hvor kornet stod gult og havren grøn, og de grimme ællinger snadrede i voldgravene. Det havde vi tid til den gang!

Men så forlød det i 1927, at Roskilde Højskole søgtes afhændet. Siden Thomas Bredsdorffs død 1922 havde Margrethe Bredsdorff med bistand af Anders Vedel, en kort tid Jens Rosenkjær, søgt at fortsætte den vanskelige linie — at samle både byarbejdere og landboudom på de samme højskolebænke. Lige så lidt som det var gået for Tormod Jørgensen og Munk i Høng gik det rigtigt for Margrethe og Morten Bredsdorff og deres udmærkede medarbejdere. Men da Harald Jensen på AOF's vegne meldte sig som mulig liebhaver til højskolen, og bladene begyndte at skrive, at nu var en af Grundtvigianismens faste borge ved at falde i hænderne på arbejderne, sluttede kredse her på egnen — Jørgen Jørgensen, Vald. Hansen Ousted, nogle Roskilde-folk og flere — op om den truede fæstning, og anslaget blev afslået i første omgang. Der gik så et par år, men i sommeren 1929 blev kontakten mellem AOF og familien Bredsdorff igen optaget, og 25. september blev handelen afsluttet. Jeg var flere gange med Harald Jensen herude, og vi gik til fods frem og tilbage fra og til stationen. Jeg erindrer også, at Harald Jensen på en af hjemturene var ved at bryde sammen, vi måtte sidde længe ved en af kilderne, der springer oppe i udkanten af Roskilde, hvor han drak meget vand og kølede sin brændende pande — et forvarsel om, at han ikke skulle opleve selve overtagelsen eller indvielsen af højskolen som arbejderhøjskole.

Der var i slutningen af tyverne og ganske særligt i sommeren 1929 megen diskussion på møder og i blade om folkehøjskolens situation. Der blev talt om krisetilstand, at højskolen var ved at miste taget i landboudommen o. s. v., og pessimister så i AOFs overtagelse af Roskilde Højskole et symbol på og et varsko om højskolens snarlige endeligt. Både Holger Begtrup, Frederiksborg, Fr. Nørgaard, Antvorskov, og andre afviste dog den slags betragtninger. »Det er ingen grund til i den anledning at forberede begravelsestaler over hele højskolebevægelsen« sagde Nørgaard.

Da vi efter vinterskolens afslutning i foråret 1930 var hernede — nu havde Chr. Christiansen overtaget ledelsen af AOF, og der var adskilligt at ordne, inden Gammelgaard kunne rykke ind — var der med kridt skrevet et vers på denne tavle antagelig af en poetisk elev blandt det sidste hold under Morten Bredsdorff:

»Klokken har ringet sin svanesang,
den ringer igen med en anden klang.
Mon den med vemod slog håbet ihjel,
da den tolked sit allersidste farvel?«

Jeg skrev verset ned i min lommebog. Jeg syntes det var værd at bevare som et eksempel på, et udtryk for den — skal vi sige mangel på tolerance, AOF så tit mødte de første år — og forøvrigt kan møde endnu.

Da AOF og Gammelgaard rykkede ind på denne højskole, betød det så lidt dens svanesang, som året 1930 både for skolen og for arbejdernes oplysningsbevægelse i det hele betød et gennembrud, indledningen til en ny æra.

Hertil bidrog den ny aftenskolelov af samme år, som Harald Jensens navn også er knyttet til — den skabte helt nye muligheder for en udvidelse af AOFs arbejde. I efteråret 1929 hylkede Social-Demokraten AOF som nu havde bestået i hele fem år og gjort store fremstød, og det blev nævnt med anerkendelse, at forbundet i denne sommer, »havde afholdt seks store feriekursus og sommerstævner«. Nu efter at Roskilde var kommet til, og aftenskoleloven var kommet til, kom der vækst og fremgang i arbejdet. Sidste år afholdt vi 48 sommerkursus i ind-og udland, og de 5—6000 deltagere i samtlige AOFs studiekredse, aften-

Direktør Peder Nørgaard og formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, direktør Frederik Dalgaard, var også blandt dagens gavmilde gratulanter.

skoleklasser og ved landforedrag 1930 har ynglet gennem årene siden, så der nu årligt deltager 2—300.000 kvinder og mænd i det oplysningsarbejde, der iværksættes af forbundet og dets afdelinger.

Talrige af de medhjælpere, som bærer dette arbejde frem og som virker i oplysningens tjeneste ude over landet, er blevet trukket op og er blevet udrustet til det her på Roskilde Højskole — på vinterskolerne eller på sommerens kursus. AOF har al grund til her på jubilæumsdagen højt og tydeligt at vedstå den gæld bevægelsen står i til de folk som har virket og virker her, Gammelgaard, Frode Kristensen, K. B. Andersen, den meget savnede Otto Jensen, Bundvad, Hellner, Hagemund Hansen, Jens Eriksen, Viggo Molin, Koch Olsen, Møller Nielsen, Ditlev Jensen og de yngste, sidst tilkomne som Robert og Daniel Pedersen og adskillige andre.

At arbejderoplysningen i den periode vi her har set tilbage over, har vundet frem i sammenligning med den af Grundtvig og Kold prægede højskole, er der ikke noget underligt i. Mens hele landets befolkning i det sidste halve århundrede er vokset med 75 pct., er bybefolkningens del af helheden vokset med 175 pct. Og de forandringer teknik og videnskab har medført i vilkårene for såvel materielle som åndelige sider af vor tilværelse er enorme, men vi er os dem ikke altid tilstrækkelig bevidst. Det er dog en soleklar ting, at arbejdernes kår, deres problemer, deres stræben, deres idealer er forskellige fra den befolknings, som den historisk-poetiske højskole var og er indstillet på at tjene. Derfor tager arbejdernes højskoler, Roskilde Højskole som den nye Esbjerg Højskole og den næste der skal komme inden så længe, også et andet sigte — de må være og er indstillet på den tid vi lever i og den fremtid vi gerne vil forme til lykke for den enkelte og for os alle.

Jeg tror at Thomas Bredsdorff fra sit Elysium vil nikke anerkendende ned til Roskilde i dag og gratulere til den gerning som her er gjort og gøres. Jeg hørte ham engang for mange år siden holde en af sine store højskoletaler, og jeg husker tydeligt, at han spandt talens mønster over nogle linier, hvis sandhed Roskilde Højskoles mænd netop altid har efterlevet:

»Følg ej med strømmen
men følg med tiden,
om du vil holde dig
ung i striden.
Kan strømmen ta' dig,
så vil den sluge dig.
Går tiden fra dig,
kan den ej bruge dig.«

De næste 25 år

Tak må være det første ord, der skal lyde fra min side ved den festlighed, vi holder her i dag. En tak for de mange synlige beviser på venskab og interesse for skolen, som formiddagen har bragt. Det er håndslag, som vi på een gang glæder os over og føler os forpligtet af i vort fremtidige arbejde. Og en tak til den ledelse med formanden, fiskeriminister Chr. Christiansen, i spidsen, der står bag os i vor daglige virksomhed, hjælper os med at klare en mere end tvivlsom økonomi, altid er parat med råd og dåd, og som *iøvrigt* hvad skolens undervisning og ordførere angår, giver os, der virker her til dagligt, fuldstændig frie hænder.

Som det er fremhævet af andre, er denne dag ikke jubilæumsdag for Roskilde Højskole som sådan, men for arbejderbevægelsens overtagelse af den. Det var i 1907, Thomas Bredsdorff rejste sin skole her på den dengang nøgne bakke — en begivenhed, vi om to år sammen med de folk, der stod bag skolen i den første del af dens liv, vil samles om. Fortiden skal jeg iøvrigt ikke sige noget om her. Andre, der har gjort den med, har omtalt den, og som forstander er det så helt overvejende Gammelgaards navn, der er knyttet til den, den Gammelgaard, der i højskolediskussionen her på skolen i aftes endnu engang demonstrerede sin evige ungdom ved at tale om højskolen som *experimentets skole*, en udtalelse, jeg er 100 pct. enig i — jeg vil ønske for os alle, der er her til stede, at vi i samme grad kan holde os unge, at vi kan hylde experimentet, når vi går i vort 75. år — der er mange, også inden for arbejderbevægelsen, der holder op med det længe før!

Men hvordan med fremtiden for Roskilde Højskole? Vil der stadig være brug for den? Der tales så ofte om højskolekrise, og selv om det er en festdag, bør vi ikke undlade at prøve på fordomsfrit at se på spørgsmålet om de næste 25 år.

Nu er Roskilde Højskole jo faktisk ikke een, men to højskoler: kursus-højskolen med de kortere kursus om sommeren og folkehøjskolen med den 6-måneders skole om vinteren.

At sommerskolen møder et stærkt behov viser sig alene deri, at skolen er fuldt belagt næsten hver eneste uge sommeren igennem. Der er en stadig stigen

i denne kursusvirksomhed. Det er jo også ganske forståeligt med de stigende krav til vore faglige og politiske tillidsmænd. At være med i ledelsen af det faglige organisationsapparat kræver stadig større og større indsigt i mange økonomiske, tekniske og organisatoriske problemer. Det demokratisk værdifulde princip med de folkevalgte som fagbevægelsens bærere, kræver skoler, hvor der stadig kan hentes dygtighed og inspiration til at udføre de pålagte hverv på en tilfredsstillende måde. Som et nyt led i sommerkurserne er i de senere år kommet de familiekursus, som har fået en helt utrolig succes. Den blanding af ferie og højskole, og den værdifulde mulighed for familiens medlemmer for at få fælles oplevelser, som disse kursus byder på, forklarer tilstrømningen. Der er vel ikke noget, der er vigtigere for et godt familieliv, end at have problemer og oplevelser fælles, og når det — som det oftest er tilfældet — ikke kan ske i arbejdslivet, er samværet på et familiekursus, ikke blot om de almindelige pensionatsproblemer, som vejr og mad altid kaster ind i feriedebatten, et godt surrogat.

Alt tyder på et så stærkt stigende behov for kursusvirksomheden om sommeren, fagligt, politisk og kulturelt, at vi kan se denne del af skolens fremtidige virksomhed imøde med sindsro, hvad tilslutning angår, og samle os helt om den unægteligt også betydelige opgave til enhver tid at være på højde med udviklingens krav og ikke lade os sløve af en tilgang, der ikke giver andre bekymringer end at skaffe uger og week-ender nok.

Men hvordan med folkehøjskolen om vinteren? Vinterskolen henvender sig jo især til unge — her på skolen er gennemsnitsalderen for vinteren almindeligvis omkring 23—24 år. Står de i kø for at komme til? Og hvordan ser fremtiden ud på dette område af skolens virke?

Det er rigtigt, at der i disse år kan være problematik i forbindelse med folkehøjskolens virksomhed — den højskolekommission, som undervisningsministeren nævnte, er et af udtrykkene for, at ministeren og ministeriet er opmærksom på spørgsmålet. Vi er så stolte af den danske højskoletradition, udlændinge kommer rejsende langvejs fra for at studere højskolen, og samtidig synes dens stilling på hjemmemarkedet at være lidt problematisk. Hvad er årsagen? Eller for at spørge på den måde, der har interesse i denne sammenhæng: er der årsager, der kan rettes på, eller skyldes den såkaldte højskolekrise, at højskolen har overlevet sig selv?

Det må først understreges, som en tidligere højskoleelev har fremhævet over for mig, at der måske kan tales om højskolekrise i forbindelse med spørgsmålet om rekruttering til højskolerne, men så afgjort ikke i forbindelse med den vurdering, højskolens elever giver deres skoler. Den utilfredse højskoleelev er et ret sjældent fænomen i Danmark.

Det er nemt at pege på nogle rent ydre, praktiske årsager til, at eleverne ikke altid står i kø for at komme til.

Der er hensynet til beskæftigelsen. Historisk har højskolen været skolen for landbrugets unge i den arbejdsledige periode i vintermånederne fra november til jorden igen er tjenlig i foråret — det er den basis, hvorpå vor vidt berømte folkehøjskole har hvilet i 100 år, og det bliver den i og for sig ikke ringere af. Men byens unge og arbejderbevægelsens unge har ikke uden videre samme baggrund for at tage på skole. I 30'erne med den betydelige ungdomsarbejdsløshed følte problemet ikke stærkt. I dag står vi faktisk for første gang i højskolens historie over for at skulle løse den opgave, der hedder at drive folkehøjskole for arbejderungdom i et så nær fuldbeskæftigelsessamfund. Det kræver overvejelser og reformer, og jeg håber oprigtigt, at vi når langt i dette arbejde, før de store årgange måske gennem en midlertidig stigende tilgang til skolerne camouflerer det grundlæggende problem for os igen i en årrække fremover.

Hertil kommer så økonomiske problemer. Skolerne har netop fået en stærkt tiltrængt forbedring gennem den ny højskolelov, som vi er meget taknemlige for. Næste skridt må blive en sådan forbedring af elevunderstøttelserne, at økonomiske vanskeligheder ikke fortsat skal lukke for adgangen til skolerne. Jeg er glad for, at ministeren i sin tale her så stærkt pegede på dette problem. Uden enestående hjælpsomhed fra bl. a. fagorganisationernes side ville dette problem have været føleligt. Jeg vil gerne i denne sammenhæng benytte lejligheden til at takke fagorganisationerne for den hjælpsomhed og interesse, vi altid møder, når vi henvender os, og jeg vil rette denne tak til formanden for De samvirkende Fagforbund, Eiler Jensen, og samtidig takke for den interesse, hvormed han personlig følger vort arbejde her, som det bl. a. giver sig udtryk gennem besøgene på vinterskolen.

Men hvad skal få unge, der kunne have gode job, til at tage på højskole i dag? For det første: at nogen med kendskab til højskolen, fortæller dem om den. Det virker tilstrækkeligt vanvittigt på de fleste i dette eksamensglade land at tage på en skole, der ikke giver eksaminer eller direkte fagdygtighed, til, at der må personlig påvirkning til. Og denne påvirkning må ske i de rette ord. Ikke noget med at tale om det levende ord og om åndsliv o. lign. Sådanne begreber har bl. a. højskolen devalueret så stærkt, at de virker mere afskrækkende end tiltrækkende. Ikke noget med idealer, der så ofte viste sig ude af plan med det virkelige liv. Højskolen skal ikke være en forretning med færdige livsanskuelser — hvis den i det hele taget skal være noget i den retning, må det være i form af det, der nu er så moderne: en selvbetjeningsbutik, hvor kunderne plukker hist og her efter behov og evne. Der har i årenes løb været talt så meget ude af takt med dagen og vejen også på danske højskoler, at det ikke er til at

undre sig over, at unge i dag er parate til at sige med manden, som mange af os husker, fra Jerome's »3 mand i en båd«, der i forbindelse med vennens malende skildring af solnedgangen siger: »Jamen, hvad så, når det regner?« Det spørgsmål bør enhver tale på højskolen om ethvert emne kunne tåle at blive afbrudt af uden at tråden tabes. — Kan det siges sådan: giver dit daglige arbejde dig tilstrækkelig mulighed for personlig udvikling? Er der huller i din viden, vi kan hjælpe dig med? Ved du, hvordan du skal gøre din fritid morsom og levende, eller keder du dig som de fleste andre? Savner du kontakt og naturlig omgang med andre unge på din alder? Bliver du sur, fordi du føler, at tingene sker uden om dig på arbejdspladsen, i det politiske liv, måske også i dit eget hjem, samtidig med at du føler, at du på en eller anden måde skulle gøre noget ved det? Og mange flere lignende spørgsmål. Så længe der er unge og ældre med for hvem der ligger problemer i disse spørgsmål — og jeg kunne lide at møde den, der kunne melde hus forbi (nej, for resten — så fuldkomne mennesker ville være *for* triste at være i stue med), men altså: så længe er der brug for den samtale og det kammeratlige samliv, som højskolen byder på. I denne forstand vil der altid være brug for højskolen — både for samfundets og for den enkeltes skyld. Om vi så kan klare opgaven — *det* er faktisk problemet. Med al respekt for den faglige og tekniske dygtighed, som vi er helt hjælpeløse uden, kan vi ikke *alene* på grundlag af den skabe mennesker med det humør, den harmoni i forholdet til andre, det livsmod og den aktivitet, som betinger et demokratisk samfund og en menneskelig tilværelse.

Netop fordi, vi der arbejder i højskolen, *ikke* kan undskylde os med, at der ikke længere er brug for den, netop fordi behovet for den er så stort i det moderne samfund, må vi håbe og ønske også denne skole en levende og aktiv tilværelse i de næste 25 år.

Hjalmar Gammelgaard *måtte* naturligvis også tage ordet ved sin gamle skoles fødselsdagsfest. Det skete på typisk Gammelgaard'sk, d. v. s. uformelt og hjerteligt, ved den frokost i gymnastiksalen, som afsluttede formiddagens egentlige fest i foredragssalen. Vi har desværre ikke noget manuskript til Gammelgaards improvisationer, men vi noterede et par af hans tanker ved festdagen, som vi synes, det kan være værd at bevare sammen med, hvad der iøvrigt blev sagt af de mere officielle talere.

Gammelgaard tog sit udgangspunkt i vendingen »stærke ungdom af i dag« i H. C. Hansens just afsungne sang og genkaldte i erindringen den ungdom, han havde fået som elever på Roskilde i arbejdsløshedsperioden i 30'erne. »Det var ikke nogen stærk ungdom, tværtimod, den var svag, tøvende og

usikker, som al ungdom er det. Men det er den svage ungdom, de 90—95 pct., der ikke skal være ledere, som vi ikke må slippe i højskolen. Vi skal ikke puste dem op til at føle sig stærke, men vi skal lære dem at forstå deres egen usikkerhed, så skal de nok finde derhen, hvor de har deres opgaver og vinder deres styrke. Vi skal vise dem, at de lider af mangelsygdomme. Deres behov for spænding er jo et af symptomerne. Hvorfor er ungdommen i dag ikke spændt, hvorfor behøver den surrogater som film og motorløb? Livet selv ophører jo aldrig med at være spændende. Det er det, vi skal lære dem på højskolen, at føle livet som en spænding, der stadigvæk kalder på dem, at føle glæden ved at være i kontakt med andre mennesker.

Men hvordan får vi så fat i ungdommen? Må jeg her udkaste en lille ide, som måske kunne bruges i fremtiden. Man kan jo ikke tvinge de unge til at tage på højskole, men man kan gøre det tillokkende for dem. Kunne man ikke tænke sig, at man lavede nogle særlige 8 eller 14 dages højskolekursus for de unge som en propaganda for et rigtigt højskoleophold, altså ikke lærlingekursus, men rigtige højskolekursus — og at fagforeningerne så sagde til deres unge medlemmer: Nu sender vi jer på et sådant højskolekursus, så at I kan få en ide om, hvad det hele drejer sig om. Flere af dem skal så nok være at finde på holdet, når vinterskolen starter. Hvis vi spørger de unge, hvorfor de tager på højskole, så svarer de, at det er for at opfriske deres skolekundskaber. Det tror de, men det er jo slet ikke rigtigt. De kommer tværtimod med en ofte ubevidst forventning om at finde vejledning — oplevelse. Og det er netop her at det man kalder *højskoleånden* har sin chance — jeg synes forresten, at vi i stedet for skulle kalde det *højskolefidusen*. Vi skyer helst slidte og højtidelige ord.

Jeg er fuld af glæde og tak over, at jeg fik lov til at arbejde med denne skole. Da jeg begyndte arbejdet hin 9. juni, spurgte jeg mig selv: Hvordan klarer du den? Bare du ikke bliver mast under det! Også jeg fik selvfølgelig trådt ofte og eftertrykkeligt i spinaten, men min trøst har så altid været Goethes ord:

Hvem af Roskildes venner benyttede ikke jubilæumsdagen til at veksle et par ord med Hjalmar Gammelgaard? Her er det elevforeningens formand Harry Larsen, der lytter.

Wer nicht mehr liebt
und nicht mehr irrt
der lasse sich begraben,

altså: den der ikke elsker mere og ikke dummer sig mere kan lige så godt lade sig begrave. Mine bedste ønsker følger Roskilde Højskole og min efterfølger på forstanderposten. Gid jeg må beholde ham mange år endnu!

En jubilæumsglad formand lynskudt under formiddagens reception.

* Ved frokosten hyldedes iøvrigt endnu en 25-års jubilær: *Chr. Christiansen*, der har været formand for Roskilde Højskoles bestyrelse siden overtagelsen. Det var direktør *Peder Nørgaard*, der som repræsentant for bestyrelsen i munter form frembar hyldesten til formanden og ledsagede den med en gavecheck — at anvende efter eget ønske til udsmykning af en nyindtaget bolig. *Peder Nørgaard* fremhævede *Chr. Christiansens* indsats på mangfoldige af kulturlivets områder og takkede ham specielt for det dygtige og redelige arbejde han havde nedlagt i ledelsen af Roskilde Højskole. »Vi i bestyrelsen har altid været og er stadig trygge ved at vide, at det er *Christian*, der tager de første forhandlinger, når der skal træffes afgørende beslutninger for skolens nutid og fremtid«.

* Ved frokosten bragte endvidere sognerådsformand *Hans R. Hansen* en hilsen og tak på Himmelev kommunes vegne med ønsket om at den venskabelige forbindelse mellem højskolen og den lokale befolkning måtte kunne knyttes endnu tættere i de kommende år. Sluttelig takkede formanden — for skolen og for sig selv — idet han på skolens og hele arbejderoplysningens vegne rettede takken specielt til De samvirkende Fagforbund, hvis vidsyn vi kan takke for arbejderhøjskolernes centrale placering og betydning i kulturlivet i dag. — Om aftenen den 9. juni bragte Statsradiofonien en trekvarters reportage fra jubilæumsfesten.

AF GAVERS BUNKE

Roskilde Højskoles jubilæumsdag gav ikke alene anledning til den sammenkomst på skolen, hvorfra prolog og taler er gengivet her, og til en hyggelig frokost bagefter, men også til, at skolen blev beriget gennem mange ydre udtryk for taknemlighed over for jubilaren. Nu er det vel farligt at tale om forventninger i denne sammenhæng, fordi det nemt bliver udlagt som noget i retning af beregning, men jeg kan måske sige det sådan, at vi havde håbet, at der skulle »falde lidt af« fra en og anden i dagens anledning. Og på denne baggrund kan jeg så tilføje, at vi var både overraskede og overvældede over dagens rige og smukke »høst«.

For det første modtog vi mange meget smukke blomsterhilsner, som jubilæumsdagen igennem og de kommende dage spredte feststemning rundt i skolelokalerne. Vi fik telegrammer og breve fra ind- og udland, som det hedder, heriblandt en telegrafisk hilsen fra Genève fra *Bramsnæs*, der var til den årlige konference for Det internationale Arbejdsbureau, og et brev fra *Frode Kristensen*, der var på ferie i Sverige.

Blandt de mange gaver kan jeg nævne et maleri af *Erling Frederiksen* »Mose-Lars«, skænket af *Socialdemokratisk Forbund*, et billede, der vil passe endda særdeles godt her på skolen; fra *Arbejdernes Kunstforening Henry Heerups* »Hjertets Ensomhed«, der er et godt skolebillede i den forstand, at det vil sætte mange samtaler i gang om kunst og kunstforståelse; fra *Keramisk Forbund* modtog vi et håndmalet vægur; *Gammelgaard* overrakte på tidligere læreres vegne en pladespiller samt gavekort til plader; AOF forærede også plader, således at vi ved hjælp af disse to

gaver kan få vor musikundervisning i bedre gænge end hidtil; *Esbjerg Højskole* gav os en relief-globus til afløsning af den gamle, og en mangeårig kursist mødte med en lysestage med et lys i som symbol på »de mange små lys, der i årenes løb har siddet og tindret på skolebænkene her«, som det blev sagt ved overrækkelsen.

Et kapitel for sig var boggaverne. Fra *De samvirkende Fagforbund* modtog vi bl. a. Schultz' Danmarkshistorie, og det nye værk »Vor Klode«; også fra Fremad modtog vi en stor bog gave, ligesom enkeltpersoner og institutioner tænkte på biblioteket. Vi fik også hjælp til udvidelsen af biblioteket gennem boggekort for flere tusinde kroner. Vi er lykkelige over dette, fordi et velholdt bibliotek er en så stor hjælp i skolens arbejde.

Endelig fik vi pengegaver i helt utroligt tal fra en lang række fagforbund (bl. a. til et filmapparat), fra kooperative virksomheder, fra elevforeningen (til hjælp til en film om skolen), fra AOF-Kbh., fra jubilæumskursusets deltagere og mange andre. I alt fik vi i gavekort og kontante gaver over 10.000 kr., eller nøjere sagt 10.768,35 kr. En lang række ønsker med hensyn til bedre rammer om skolens arbejde vil nu kunne opfyldes til glæde for både kursisterne og staben her.

Om jeg vil blive troet, ved jeg ikke, men jeg vil alligevel sige, at når vi er glade for alle disse gaver, er det ikke *alene* for selve tingene og pengene — det er væsentligt, det vedgår jeg — men fuldt så meget for de udtryk for sympati med skolen og dens arbejde, som vi mener at have lov til at se dem som udtryk for. Tak.

K. B. Andersen.

KAI PETERSEN

Ris og ros

At det var en arbejdernes højskole, der jublede den 9. juni, markeredes på en lige så usædvanlig som indlysende rigtig måde: med et firedages jubilæumskursus for fremtrædende repræsentanter for fagbevægelsen. Kai Petersen, formanden for Lager- og Pakhusarbejderne Forbund, var en af deltagerne. Her meddeler han sine indtryk fra de fire stofmattede dage 5.-9. juni 1955.

Sol, sommer, grønne træer, røde fagforeningsfaner og dannebrog i skøn forening, musik og sang, glade mennesker forsamlet omkring talerstolen, der var opsat foran Roskilde Højskole, velkomst af skolens formand, fiskeriminister *Chr. Christiansen*, til den første grundlovsfest i det fri på Roskilde Højskole. Den lokale befolkning og kursisterne i skøn forening lyttede til kloge ord af de to grundlovsstalere, først rektor ved Københavns Universitet, professor *H. M. Hansen* (der roste arbejderbevægelsen, så man næsten blev flov), men i øvrigt gav et strålende billede af udviklingen, såvel den tekniske som den sociale, og af den betydning, videnskaben har haft og vil få i fremtiden. Dernæst finansminister *Viggo Kampmann*, der talte om vor økonomiske situation, som han ikke forsøgte at fremstille i noget rosenrødt skær, men klart og nøgternt ridsede op, sådan som forholdene er i dag. Og — ikke at forglemme — landsretssagfører *Fr. Dalgaard*s prolog, der blev fremsagt så naturligt og uden nogen form for forløren patos, men med sine dybe og menneskelige ord virkede så meget stærkere. Ja, sådan var optakten til *Roskilde Højskoles 25 års jubilæumskursus*, — og det var en fin optakt.

Om aftenen fik vi de første vitaminer ved *Chr. Christiansen*s velkomst til kursisterne; det var ligesom man blev klar over, at der var lagt op til det helt store sus. Det var tilbageblik og skuen fremover med nyt for mange af os, måske for de fleste, med en menneskelig og kammeratlig skildring af *Harald Jensen*, som ikke kom til at opleve arbejderbevægelsens overtagelse af Roskilde Højskole. (For øvrigt er der sket det glædelige, at haven nu har fået en hårdt tiltrængt make-up, således at bl. a. *Harald Jensen*s sten kan komme til sin ret. Tak for det, K. B. — du husker måske, at vi talte om det i 53 i Gex?)

Vi startede den første dag med »Har arbejderbevægelsen kulmineret?«, hvor professor *Kjeld Philip* og folketingsmand, partisekretær *Poul Hansen* var indledere, og fortsatte næste dag med »Fagbevægelsen og produktionen«, hvor underdirektør i Arbejdsgiverforeningen *Arne Lund* (det er ham med »Samfundskontakten«) og forbundsformand *Hans Rasmussen*, DSMF, var indledere. Begge de her omtalte spørgsmål er i dag brandaktuelle, og at tillidsmændene er vågne over for dem og arbejder med dem, viste den efterfølgende diskus-

sion. Det havde måske ved en sådan lejlighed som denne, hvor flertallet af deltagerne var, skal vi sige »højere« tillidsmænd, været bedre med en anden indleder end Arne Lund; jeg mener dermed en, der var noget »hårdere i filten«. Hans Rasmussen trak klart og skarpt fagbevægelsens stilling op; der var ingen slinger i valsen, men Arne Lund gav ikke udtryk for det, vi møder ved forhandlinger i Arbejdsgiverforeningen.

De to emner, vi her drøftede, griber uvilkårligt ind i hinanden, hvilket da også gav anledning til, at vi i det efterfølgende gruppearbejde drøftede problemerne under eet.

Fra produktionslivet og det politiske liv sprang vi over til »Er vi nået til den lykkelige familie?« med hele tre indledere: *Hjalmar Gammelgaard*, konsulent *Henning Friis* og fru *Anne Sophie Seidelin* — og det var ikke kedeligt. Henning Friis — kendt for sit arbejde med de sociale spørgsmål — redegjorde for sit syn på spørgsmålet set fra videnskabsmandens og sociologens side, underbygget med konkrete tal (ikke tørre tal), men også med menneskelig varme. Gammelgaard — ja, hvad skete der her? Et langt livs erfaringer og en viden om menneskene og de handlinger, de foretager sig, strømmede ud til os. En sådan hjertevarme med kærlighed til mennesker og ikke mindst til børn, kan ikke undgå at forplante sig til alle os andre, og det siger vi tak for. Anne Sophie Seidelin, præstekone fra Knebel på Mols, var noget for sig selv; det

Her er de allesammen, deltagerne i jubilæumskursuset 5.-9. juni. Det er Kai Petersen, artiklens forfatter lige bag den lille pige med cyklen.

er ikke hver dag, vi hører sådan en præstekone, og hun tog da også forsamlingen med storm. Hun fortalte om sit liv, sit barndomshjem, den samfundsgruppe, hun tilhører, og sin mand og sine børn; det var de dagligdags problemer, hun omtalte, de problemer der berører os alle, men i særlig grad kvinderne, mødrene. Det var hjemmenes og ægteskabernes forhold vi drøftede, og vi »besigtigede« dem fra alle synsvinkler, men en klar og fyldestgørende konklusion er sikkert ikke mulig.

Og så »Højskolen fremover«, som det sidste emne hed. Tre raske højskoleforstandere på rad: *Poul Hansen*, Borups Højskole, *Ivar Nørgaard*, Esbjerg, og *K. B. Andersen*, Roskilde; en oplagt forsamling og tilsyneladende stor uenighed mellem indledeerne.

Det var fristende at give en længere redegørelse for denne drøftelse og de synspunkter, der blev fremsat, men jeg skal nøjes med at fortælle, at vi begyndte kl. 20.00, og først da klokken nærmede sig 24.00, kunne næstformand Juul Larsen fra Funktionærforbundet, der var mødeleder, takke for aftenen og give ordet til Gammelgaard, der til afslutning trak linierne op. Det var en aften, vi sent vil glemme, og det var en fin afslutning på vort arbejde. Der vil sikkert blive drøftet »Højskole fremover« endnu nogle gange, og fremtiden vil vise, hvilken vej, der var den rigtige.

Desværre var der ikke mulighed for gruppearbejde om dette emne, for dagen efter var der »festival« med gæster og meget mere, hvilket er omtalt andetsteds i Arbejderhøjskolen og derfor ikke skal medtages her. Skulle jeg anke over noget, er det, at der burde have været mere tid til gruppearbejde, men det er klart, at fire dage ikke giver megen tid.

Er der ellers noget at kritisere? Det skulle jo være »ris og ros« dette, men selv om jeg vrider hjernen, er det ikke muligt at finde mere. Det var en oplevelse midt i hverdagens travlhed, fri for telefoner og alt andet forstyrrende, at samles med organisationsfolk, man ellers ikke har lejlighed til at møde, drøfte problemer, som vi alle møder og må tage stilling til, og lære af andres erfaringer. Det tør vist siges, uden at det må opfattes som selvros af os kursister, at vi bestilte noget, og det gjaldt for øvrigt også lærere og foredragsholdere. Ikke et ord om »ånd« — men der skete noget på det kursus, og der blev sat noget i gang, jeg tror, vi alle »fik noget med hjem«.

25 år er jo ingen alder, og jubilæumskurset bekræfter dette; Roskilde Højskole er stadig ung og følger med tiden, det er kun bygningerne, der trænger til en ansigtsløftning.

Tak og til lykke!

Kai Petersen.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Elevforeningens indsamling til skolens jubilæum indbragte ialt 650,00 kr., som blev overrakt skolens formand ved receptionen på selve jubilæumsdagen.

Københavnsafdelingen har afholdt generalforsamling og valgt ny formand. Arne Jensen afløses af *Flemming Petersen*, Lindholmsvej 40, Brh., Damsø 8911.

Husk at melde flytning til kassereren.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Formand i 25 år.

Et sjældent jubilæum vil *Hans Holm* kunne fejre ved generalforsamlingen i Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening i år. Det er nemlig 25 år siden, han blev valgt til foreningens formand. På generalforsamlingen den 20. juli 1930 på »den røde borg« blev daværende pedel Hans Holm enstemmigt valgt, og han har beklædt posten uafbrudt siden. Både bestyrelse og medlemmer kan bevidne, at han har røgtet sit hverv med nidkærhed og dygtighed, og når foreningen nu efter medgangs- og modgangsår med Esbjerghøjskolens genopstandelse kan se fremtiden i møde med fortrøstning, skyldes det ikke mindst Hans Holms udholdenhed og tro på denne fremtid.

Tak for årene, der gik, og til lykke med dem, der kommer.

O. B.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Regnskabsoversigt 1. april 1953—30. september 1954.

INDTÆGT		UDGIFT	
Kontingenter	2730,00	Tilskud til Københavnsafdelingen	50,00
Renter på giro	9,71	600 stk. »Arbejderhøjskolen«	1200,00
Salg af emblemer	63,00	Porto, papir, tryksager	659,05
Vintersammenkomst	49,55	Rejseudgifter og revision	156,00
1 litografi	5,00	Tilbagebetalt kontingent	19,70
		Landselevforeningen	145,00
		Blomster til H. Nielsen	21,75
		Forårsfest	105,00
		Gebyrer	0,78
		Underskud fra 1952-53	300,88
			2658,16
		Kassebeholdning	199,10
			Balance
Balance	2857,26		2857,26

OTTO JENSENS MINDEFOND

INDTÆGT		UDGIFT	
Indestående på bankbog	17.306,68	Elevstipendier	1.075,00
Tilskud fra Dansk Textilarbejderforbund	400,00	Indestående på bankbog	18.084,21
Tilskud fra Sjæll. Bondestands Sparekasse	100,00		
Tilskud fra elevforeningen	575,00		
Renter til 31. marts 1954	778,03		
Balance	19.159,21	Balance	19.159,21

Regnskabet efterset og bilagene forevist og kontrolleret.

E. Boye Hansen, revisor.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Regnskabsoversigt 1. april 1954—31. marts 1955.

INDTÆGTER	
Beholdninger overført fra 31/3 1954:	
Girobeholdning	206,87
Bankbeholdning	98,36
Kassebeholdning	27,48
	332,71
Indbetalt på giro	724,50
— på postindk.	67,50
— kontant	63,00
Indvundne renter	10,30
	865,30
	Balance 1198,01

Esbjerg, den 15. maj 1955.

Ovenstående regnskab revideret. Bøger, bilag og kassebeholdning er i orden og tilstede.

Esbjerg, den 16. maj 1955.

Lilly Pedersen.

UDGIFTER	
210 cirkulærer	15,75
250 konvolutter	5,50
200 stk. 8 øres frimærker	16,00
Jul. Bomholts jubilæum	7,50
Portoudlæg v. formanden	5,20
Frimærker og postopkr.	49,75
Elevmødet 1954	100,00
Redaktionsmøde, rejse og diæter	55,00
Kontorartikler	5,75
20 stk. cirkulærebrev, lokal	4,50
Frimærker og julemærker	28,00
200 elevskrifter	400,00
Telegram til Hj. Gammelgaard	6,00
Konvolutter og frimærker	22,00
200 cirkulærebrev	16,00
Blomsterhilsen til Ivar Nørgaard	8,00
Indbydelser, lokal	5,60
Gebyr for giroudbetaling	0,75
Beholdning pr. 31/4 1955:	
Giro	30,62
Bank	358,66
Kasse	58,18
	446,71
	Balance 1198,01

Formuefremgang: 114,00 kr.

Carl M. Hansen,
kasserer.

Axel Nielsen.

ARBEJDERHØJSKOLEN

JUNI 1955